

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE

MASARYKŮV ÚSTAV VYŠŠÍCH STUDIÍ

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

**Aktivizační výukové metody ve volnočasovém
vzdělávání**

**Activating Methods In Extracurricular
Education**

2024

Jan Zajíc

Studijní program: Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku

Vedoucí práce: PhDr. Miroslava Kovaříková, Ph.D.

I. OSOBNÍ A STUDIJNÍ ÚDAJE

Příjmení: **Zajíc** Jméno: **Jan** Osobní číslo: **511370**
Fakulta/ústav: **Masarykův ústav vyšších studií**
Zadávající katedra/ústav: **Institut pedagogických a psychologických studií**
Studijní program: **Učitelství praktického vyučování a odborného výcviku**

II. ÚDAJE K BAKALÁŘSKÉ PRÁCI

Název bakalářské práce:

Aktivizační výukové metody ve volnočasovém vzdělávání

Název bakalářské práce anglicky:

Activating Methods In Extracurricular Education

Pokyny pro vypracování:

Cílem bakalářské práce je zhodnotit nejpoužívanější výukové metody ve volnočasové pedagogice, ve vybrané organizaci Junák - Český skaut. Teoretická část se bude zabývat volnočasovou pedagogikou. Postavení ve společnosti, vymezení a funkce pedagogiky volného času. Analýza vybraných aktivizačních metod - skautská výuková metoda, skautský zákon a výukové kurzy. Praktická část bude provedena formou kvantitativního šetření, metodou dotazníku mezi pedagogy volného času vybrané organizace. Výzkumná otázka je zaměřena na hodnocení použitých metod z hlediska oblíbenosti, významu (důležitosti) a obtížnosti. Výstupem práce budou přípravy na několik modelových schůzek s využitím aktivizačních metod vybraných výzkumným šetřením.

Seznam doporučené literatury:

KOMINAREC, I. Úvod do pedagogiky volného času. 1. vyd. Prešov: Grafotlač, Prešov, 2003. 113 s. ISBN 80-968608-5-2.
HOFBAUER, Břetislav. Děti, mládež a volný čas. Vyd. 1. Praha: Portál, 2004, 176 s. ISBN 80-717-8927-5. HÁJEK, Bedřich, Břetislav HOFBAUER a Jiřina PÁVKOVÁ. Pedagogické ovlivňování volného času: trendy pedagogiky volného času. Vyd. 2., aktualiz. Praha: Portál, 2011, 239 s. ISBN 978-80-262-0030-7.

Jméno a pracoviště vedoucí(ho) bakalářské práce:

PhDr. Miroslava Kovaříková, Ph.D. Masarykův ústav vyšších studií ČVUT v Praze

Jméno a pracoviště druhé(ho) vedoucí(ho) nebo konzultanta(ky) bakalářské práce:

_____

Datum zadání bakalářské práce: **08.12.2023** Termín odevzdání bakalářské práce: **25.04.2024**

Platnost zadání bakalářské práce: _____

PhDr. Miroslava Kovaříková, Ph.D.
podpis vedoucí(ho) práce

doc. Ing. David Vaněček, Ph.D.
podpis vedoucí(ho) ústavu/katedry

prof. PhDr. Vladimíra Dvořáková, CSc.
podpis děkana(ky)

III. PŘEVZETÍ ZADÁNÍ

Student bere na vědomí, že je povinen vypracovat bakalářskou práci samostatně, bez cizí pomoci, s výjimkou poskytnutých konzultací. Seznam použité literatury, jiných pramenů a jmen konzultantů je třeba uvést v bakalářské práci.

_____ Datum převzetí zadání

_____ Podpis studenta

ZAJÍC, JAN. *Aktivizační výukové metody ve volnočasovém vzdělávání*. Praha: ČVUT 2024.
Bakalářská práce. České vysoké učení technické v Praze, Masarykův ústav vyšších studií.

**MASARYKŮV ÚSTAV
VYŠŠÍCH STUDIÍ
ČVUT V PRAZE**

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracoval samostatně. Dále prohlašuji, že jsem všechny použité zdroje správně a úplně citoval a uvádím je v příloženém seznamu použité literatury.

Nemám závažný důvod proti zpřístupnění této závěrečné práce v souladu se zákonem č. 121/2000 Sb., o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) v platném znění.

V Praze dne: 23. 04. 2024

Podpis:

Poděkování

Děkuji PhDr. Miroslavě Kovaříkové, Ph.D. za její podporu, podněty a rady, které mi jako vedoucí mojí bakalářské práce poskytovala při jejím zpracování.

Rád bych také poděkoval svojí manželce Tereze za pedagogické a skautské rady, které mi velice pomohly při psaní mojí práce, i za ohleduplnost a ochotu snášet mě při jejím zpracování. Dále bych rád poděkoval všem vedoucím, kteří se podíleli na vyplnění dotazníků, bez kterých by tento dokument vůbec nemohl vzniknout. Jejich nadšení, svědomitost a ochota pomoci by měla být příkladem společnosti. Všichni zmínění mají podíl na výsledku této práce.

Abstrakt

Bakalářská práce „Aktivizační výukové metody ve volnočasovém vzdělávání“ se zaměřuje na průzkum skautských schůzek napříč oddíly a zjištění nejčastějších aktivizačních metod, které se při nich využívají. Cílem práce je podle výsledků sestavit čtyři modelové schůzky, které budou k dispozici začínajícím vedoucím. Téma vzdělávání v přírodě je čím dál více vyhledávané a důležité pro všestranný rozvoj dětí i dospělých. Výzkum je prováděn formou dotazníkového šetření, které je rozesláno odkazem na email 131 respondentům z řad vedoucích skautských oddílů na Plzeňsku. Návratnost výsledků je 116 dotazníků z nichž 2 jsou vynechány z důvodu nesplnění podmínek pro zařazení do výzkumu. Na základě těchto zjištění byly vytvořeny ony čtyři modelové schůzky, které mohou využít skautští, ale i jiní, vedoucí v počátcích svojí činnosti. Data se dají i nadále využívat k přípravě programů napříč oddíly i organizacemi.

Klíčová slova

Volnočasová pedagogika, Junák – Český skaut, vzdělávání, příroda, dotazník, aktivizační metody, modelové schůzky, výukové metody

Abstract

Bachelor's thesis „Activating methods in extracurricular education“ focuses on researching scout meetings across groups and identifies the most common activation methods used. The aim of the thesis is to compile, according to the results, four model meetings that will be available to aspiring leaders. Topic education in nature is increasingly popular and important for the all-round development of children as well as adults. The research was carried out in the form of a questionnaire survey which was sent out via an email link to 131 respondents from the ranks of scout group leaders in the Pilsen region. The return of results is 116 questionnaires. Two questionnaires were omitted due to non-fulfilment of conditions for inclusion in the research. Based on these findings, there were created four model meetings that can be used by Scouts and other leaders in early stage of their activity. The data can continue to be used to prepare programmes across departments and organizations.

Keywords

Leisure time pedagogy, Junák – Czech Scout, education, nature, questionnaire, activation methods, model meetings, teaching methods

Obsah

Úvod	9
1 Volnočasová pedagogika	11
1.1 Volný čas	11
1.1.1 Vymezení pojmu	11
1.1.2 Funkce volného času	12
1.1.3 Komplexní pohled na volný čas	13
1.2 Funkce volnočasové pedagogiky	13
2 Výukové metody	15
2.1 Dělení základních skupin metod výuky podle J. Maňáka a V. Švece:	15
2.2 Charakteristika vybraných vyučovacích metod	16
2.2.1 Slovní metody	16
2.2.2 Metody názorně-demonstrační	17
2.2.3 Aktivizační metody	18
3 Skauting	21
3.1 Základní fakta	21
3.2 Skautská výchovná metoda	21
3.3 Vzdělávací systém	23
4 Metodologie výzkumného šetření	26
5 Výzkum	28
5.1 Dotazník v pedagogickém výzkumu	28
5.1.1 Druhy položek v dotazníku	28
5.1.2 Požadavky na konstrukci dobrého dotazníku	28
5.2 Výzkumný prostředek – dotazník	29
5.3 Interpretace výsledků	33
5.4 Zhodnocení výsledků	47
5.5 Modelové schůzky	48
5.5.1 Modelová schůzka oddílu vlčat	48
5.5.2 Modelová schůzka oddílu světlušek	52
5.5.3 Modelová schůzka oddílu skautek	57
5.5.4 Modelová schůzka oddílu skautů	59
Závěr	63
Seznam použité literatury	64
Seznam obrázků	66
Seznam tabulek	67

Seznam grafů.....	68
-------------------	----

Úvod

V dnešní uspěchané době počítačů, mobilních telefonů a herních konzolí se opět zvyšuje zájem společnosti o přírodu a trávení volného času v ní. Tento zdánlivě opomíjený trend měl v minulosti velmi kladný dopad na utváření hodnot v životech dětí a mladých lidí. Je tedy velice pozitivní, že se tento trend začíná znovu vracet na výsluní. Současná generace dětí si však jakoukoliv činnost bez moderních technologií neumí představit a velká část z ní by namítala, že v přírodě není co dělat. Bohužel i velké procento dospělých si s tímto problémem neví rady a neumí děti dostatečně zaujmout nebo motivovat k pobytu na čerstvém vzduchu. O to větší úlohu zde hrají spolky jako je skaut, které jsou na tomto principu založené, a které mají nemalé množství dobrovolníků, kteří jsou ochotni rodičům v tomto ohledu pomoci. Snoubí se v nich láska k přírodě a výchova k odpovědnosti, samostatnosti a mravním zásadám, která je v dnešním světě trochu opomíjená, a mohu-li to říci, i zanedbávaná. Zde se tato idea v dětech znovu probouzí, děti se zde učí všestrannosti, práci v kolektivu. Často se zde utváří hodnoty a přátelství trvajících po zbytek života.

Cílem této práce je pomoci těmto dobrovolníkům z řad mladších, ale i starších lidí, kteří s touto činností začínají. Výsledkem je vytvoření čtyř modelových schůzek, kterých by se mohli jako příkladu držet ve svých nejistých začátcích a aplikovat je ve svých oddílech. Tyto příklady mohou samozřejmě sahat až za okraje organizace Junák – český skaut a mohou být využity i v jiných uskupeních založených na podobném principu.

Dílním cílem je prozkoumat aktivizační metody, fungování a stav skautských oddílů na Plzeňsku a zjistit, které z aktivit dokáží děti nejvíce zaujmout a zaktivizovat. Z toho vyplynou hodnoty, které se dají následně aplikovat do tvorby jednotlivých schůzek napříč oddíly i organizacemi.

Bakalářská práce má pět oddílů, z nichž první dva se věnují teoretické stránce volného času a pedagogiky s ním spojené. Tato témata jsou úzce spjata s fungováním a ideologií skautského hnutí a jeho činnosti. Třetí oddíl potom stručně popisuje organizaci Junák – český skaut, která je českou institucí světového skautského hnutí, a ve které probíhá celé výzkumné šetření. Zbytek práce je poté věnován výzkumu, prezentaci zjištěných poznatků a vytvoření oněch modelových schůzek.

TEORETICKÁ ČÁST

1 Volnočasová pedagogika

Volnočasová pedagogika, nebo také pedagogika volného času, je společenskovední obor, který spadá pod obecnou pedagogiku. Pokrývá oblast výchovy mimo školní docházku, což znamená volný čas jedince. Podle Hájka, Hofbauera a Pávkové se volnočasová pedagogika zabývá „pojetím a cíli, obsahem a způsoby výchovného zhodnocování volného času, organizacemi a institucemi, které tyto aktivity uskutečňují nebo pro ně vytvářejí podmínky, a koncepcemi jeho dalšího vývoje propracovávanými na základě vývoje společnosti a oboru samého“.¹

1.1 Volný čas

Volný čas je neodmyslitelnou částí lidského života, zaujímá v něm velkou část a jeho využití je klíčové pro náš fyzický i psychický stav.

1.1.1 Vymezení pojmu

Nejdříve ze všeho si musíme určit a vymezit pojem volný čas. Na tento pojem je mnoho pohledů, a ne všechny se dají plně spojit s myšlenkou volného času dítěte. Pojdme si nejdříve ukázat, jak můžeme svůj čas dělit.

Pracovní čas

Tento čas můžeme přesně a jasně definovat. Je to veškerý čas, který trávíme prací a povinnostmi, které nám zajišťují životní potřeby. Je to čas, ve kterém člověk vytváří hodnoty, které následně ekonomicky zajistí jeho, případně jeho rodinu. Pro školou povinné je tento čas vymezen trváním výuky a vším, co je se školou a přípravou do ní spojené. Pro obě věkové kategorie je tento čas jasně stanovený.

Vázaný čas, polovolný čas

Jedná se o čas, který je potřebný k nějaké formě regenerace, nebo reprodukce sil. Tento čas není nijak vázán na určitý časový úsek, člověk si sám může vybrat kdy tyto aktivity bude vykonávat. Je v něm obsažena určitá míra svobody, nikoliv však úplná, protože není možné tyto aktivity z našeho života zcela odstranit. Jedná se např. o:

- aktivity spojené s biologickými potřebami
- aktivity spojené s fyziologickými potřebami
- aktivity spojené s péčí o domácnost
- aktivity spojené s péčí o děti

Jistou výjimkou jsou rodiče na mateřské nebo rodičovské dovolené, kteří mají péči o dítě jasně stanovenou denním režimem dítěte, tudíž si nemůžou zcela zvolit, kdy danou aktivitu vykonávat.

Volný čas

Volný čas je chápán jako čas, který jedinec může věnovat všemu, čemu chce, nehledě na to, zda je to příjemné nebo ne. Zkrátka jde čistě o svobodnou volbu jedince, jak tento časový úsek stráví. Už zde se setkáváme s lehkou kolizí volného času dítěte, neboť jak všichni víme, dítě nemůže vždy zcela svobodně rozhodovat o tom, jak bude svůj čas trávit. O tom ale později. S postupujícím věkem se člověk čím dál více stává pánem svého volného času, kterým se tou dobou stává veškerý čas mimo pracovní a fyziologické

---

¹ HÁJEK, Bedřich; HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1. s.12.

potřeby. Vnímání tohoto času může být bráno jak z negativního, tak pozitivního pohledu. K negativnímu vnímání volného času se vyjadřuje Hájek, Hofbauer, Pávková (Hájek, Hofbauer a kol., 2008), kteří uvádí, že volným časem je doba, která zbude po odečtení pracovních povinností a uspokojení základních životních potřeb. K druhému pohledu je přikloněn Vážanský (Vážanský, 1995), který tvrdí, že se jedná o dobu, ve které se jedinec zcela svobodně věnuje činnostem, kterým chce.

Negativní vnímání volného času

Tento čas je z historického hlediska známější a starší. Toto pojetí říká, že po odečtení veškerých povinností, které máme, a aktivit potřebných k zajištění biologických a fyziologických potřeb, nám zůstává čas, který můžeme relativně svobodně využít k čemukoliv chceme. Bývá často kladen do protikladu povinnostem spojeným s pracovní činností. Hofbauer v knize *Děti, mládež a volný čas* uvádí, že „volný čas je čas, kdy člověk nevykonává činnosti pod tlakem závazků, jež vyplývají z jeho sociálních rolí, zvláště z dělby práce a nutnosti zachovat a rozvíjet svůj život“.²

Pozitivní vnímání volného času

Toto vnímání volného času nám dává pochopení a pozitivní přístup k danému času. Člověk tento pojem chápe, rozumí mu, prožívá ho a ví co pro něj znamená. Tento čas je chápán jako svobodně zvolený časový úsek, který si každý volí podle svých potřeb tak, jak sám chce. Volný čas je subjektivní, můžeme ho využívat k vlastní seberealizaci a to nezávisle na činnosti, pro kterou se v danou chvíli rozhodneme. Můžou to být jakékoliv činnosti pro rozvoj tělesných nebo duševních dovedností, pro radost, odpočinek nebo zábavu. Může to být cokoliv, u čeho jsme sami sebou.

1.1.2 Funkce volného času

Horst Opachovski (2001, in Vážanský), německý pedagog a sociolog, popsal osm tzv. volnočasových potřeb, které naplňují volný čas každého jedince. Všechny tyto potřeby by se daly rozdělit do dvou skupin. Individuální, kterých se účastníme výhradně sami a skupinové (sociální), kdy přicházíme do kontaktu s dalšími osobami. Mezi individuální by se daly zařadit tyto potřeby:

- Kompenzace – odreagování, vyvážení jednostrannosti
- Kontemplace – sebereflexe, čas pro sebe
- Rekreační – uvolnění, odpočinek
- Edukace – učení, poznávání, vzdělávání se

Mezi ty skupinové neboli sociální potom lze zařadit tyto:

- Enkulturační – účast na společenském životě, rozvoj kreativity
- Integrační – sounáležitost začlenění do skupin, sociální učení
- Komunikace – sdílení
- Participační – spolupodílení, spolupráce, zapojení

Na funkce volného času se však můžeme podívat i z jiné stránky, třeba té pedagogické a určit následně pět funkcí takto:

- Zdravotně hygienickou (odreagování, kompenzace, rekreační)
- Seberealizační (rozvíjení sebe sama a svých zájmů, vědomostí, dovedností)
- Formativně výchovnou (formování osobnosti – rozvoj kreativity, vůle, charakteru)
- Společenská, socializační (vytváření vztahů, komunikace, participační)
- Preventivní (předcházení rizikovému chování, vhodné trávení volného času)

---

² HOFBAUER, Břetislav. *Děti, mládež a volný čas*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-927-5. s.13.

1.1.3 Komplexní pohled na volný čas

Na volný čas můžeme hledět z mnoha různých pohledů, které ho ovlivňují. Pohled ekonomický, kde náš volný čas ovlivňují finanční možnosti vynaložené na určitou činnost, ale taky možnost zisku z toho, když budeme odpočatí a více produktivní. Sociologický pohled nahlíží na naše potřeby ze strany rodiny, prostředí, dědičnosti a společnosti, ve které žijeme obecně. Dále se také zajímá o prevenci sociálně patologických jevů, ke které dochází při trávení volného času. Pohled ze strany politiky významně ovlivňuje trávení našeho volného času. Důvodem je například stabilita ve společnosti, určitá finanční podpora, ale také legislativa, která souvisí právě s činnostmi, kterou si vybereme pro trávení našeho volného času. Psychologie má potom pohled na náš čas spojený s věkem jedince, pohybovými možnostmi, jeho potřebami a reálnými možnostmi trávení volného času. Typologie lidí se stejně tak dá rozdělovat podle toho, jak svůj volný čas rádi tráví. Například typ teoretický, který zajímá hlavně hlad po vědomostech a poznání, typ konzumní, typ estetický, který se zaměřuje na krásu, ať už jakéhokoliv významu, nebo provedení, typ sociální, vyhledávající společnost jiných jedinců, nebo například typ sportovně orientovaný, zájmově orientovaný a typ bez konkrétního zájmu.

1.2 Funkce volnočasové pedagogiky

Pedagogika člověka může mít v životě jedince hned několik funkcí a každá tato funkce je realizována některou z institucí, která se zabývá určitým volnočasovým prostorem. (Pávková, 1999)

- Výchovná a rozvojová funkce
  - rozvoj schopností a dovedností
  - získávání nových návyků
  - získávání nových dovedností
- Zdravotní funkce
  - usměrňování režimu dne u dětí
  - vedení k pohybovým aktivitám
  - vedení k relaxaci
  - duševní rozvoj
- Sociální funkce
  - podpora sociálních vztahů – rozvoj kamarádství
  - pomoc při řešení konfliktů
  - rozvoj komunikace
- Preventivní funkce
  - prevence rizikového chování (např. vandalismus, alkoholismus, drogy)
  - pozitivní příklad pedagoga
  - vedení žáků k zájmu o nějakou oblast
  - posilování sebevědomí a sebeuvědomění

Instituce spojené s využíváním volnočasové pedagogiky

Dnešní doba je svojí uspěchaností a nedostatkem časového prostoru velice nakloněna organizacím, které vyplňují volný čas dětí a dospívajících. Neplatí to samozřejmě jen pro mladistvé, ale i pro dospělé jedince, u těch je však větší míra vyplňování tohoto času samostatně. Tyto instituce jsou často přidružené ke školským zařízením. Není to však podmínkou a setkáváme se např. se sportovními organizacemi, neziskovými organizacemi a komerčními subjekty, které se zabývají stejnou problematikou, a to vyplnit smysluplně volný čas jedince. Zde si uvedeme seznam nejčastějších z těchto institucí.

- školní družiny
- školní kluby
- domy dětí a mládeže
- domovy mládeže
- dětské domovy
- základní umělecké školy
- jazykové školy
- tělovýchovné a sportovní organizace
- církevní organizace
- skautské a turistické oddíly
- neziskové organizace
- komerční firmy

2 Výukové metody

Vysvětlení výukových metod podle J. Maňáka je takové, že je to systém učebních činností učitele a aktivit žáka při výuce, který dohromady dává komplex dvou faktorů ovlivňující dosažení učitelem stanovených a studenty akceptovaných cílů. Při aktivním zapojení se žáka do výuky dochází ke zvýšení účinnosti daných metod. Dokonce se uvádí procentuální podíl zapamatovaného učiva u jednotlivých skupin výukových metod. Na proces zapamatování a učení má vliv spousta jiných okolností, a tudíž se dá uváděná hodnota procent brát pouze jako orientační. (Kalhous, Obst, 2009)

- 5–10 % toho, co slyšíme
- 15 % toho, co vidíme
- 20 % toho, co současně vidíme a slyšíme
- 40 % toho, o čem diskutujeme
- 80 % toho, co přímo zažijeme nebo děláme
- 90 % toho, co se pokoušíme naučit druhé

2.1 Dělení základních skupin metod výuky podle J. Maňáka a V. Švece:

J. Maňák a V. Švec ve své práci „Výukové metody“ rozdělují výukové metody na tři skupiny podle kritéria stupňující se složitosti edukačních vazeb. Dovoluje jim to kombinovaný pohled na tuto problematiku. Jejich dělení vypadá následovně: (Maňák, Švec, 2003)

1. Klasické výukové metody
  - a. Metody slovní
    - i. Vyprávění
    - ii. Vysvětlování
    - iii. Přednáška
    - iv. Práce s textem
    - v. Rozhovor
  - b. Metody názorně-demonstrační
    - i. Předvádění a pozorování
    - ii. Práce s obrazem
    - iii. Instruktaž
  - c. Metody dovednostně-praktické
    - i. Napodobování
    - ii. Manipulování, laborování a experimentování
    - iii. Vytváření dovedností
    - iv. Produkční metody
2. Aktivizující metody
  - a. Metody diskusní
  - b. Metody heuristické, řešení problémů
  - c. Metody situační
  - d. Metody inscenační
  - e. Didaktické hry
3. Komplexní výukové metody
  - a. Frontální výuka
  - b. Skupinová a kooperativní výuka

- c. Partnerská výuka
- d. Individuální a individualizovaná výuka, samostatná práce žáků
- e. Kritické myšlení
- f. Brainstorming 9/27
- g. Projektová výuka
- h. Výuka dramatem
- i. Otevřené učení
- j. Učení v životních situacích
- k. Televizní výuka
- l. Výuka podporovaná počítačem

2.2 Charakteristika vybraných vyučovacích metod

V následující kapitole se zaměříme na stručnou charakteristiku metod výuky a blíže se podíváme na ty metody, které nejvíce souvisí a jsou využívány ve volnočasové pedagogice.

2.2.1 Slovní metody

Podle Maňáka jsou nejdůležitějšími metodami pro výuku právě metody slovní. Více či méně jsou přidružené ke všem ostatním metodám. Slovo je spojováno se smyslovým vnímáním i praktickou činností a pouze správným slovním výstupem je možné docílit pochopení zamýšlené formy. (Maňák, Švec, 2003)

Skalková člení slovní metody: (Skalková, 2007)

- monologické – učitel sám komunikuje se žáky či naopak žák s učitelem
- dialogické – dochází k rozhovoru, výměně myšlenek mezi učitelem a žáky nebo mezi žáky navzájem
- práce s učebnicí, knihou, textem atd.

Opatřil uvádí kritéria, která by měla být zachována při používání slovní metody: (Opatřil, 1985)

- Je nutné, aby učitelův projev byl žákům srozumitelný, a to nejen skrze zřetelnou mluvu, ale aby učitel používal i vhodné výrazy, kterým žáci rozumí.
- Při vyprávění by se u žáků měly utvářet odpovídající představy.
- Neznámé pojmy musí být učitelem dostatečně vysvětleny žákům.
- Učitel musí žáky zaujmout, nadchnout je pro danou látku, aby se dosáhlo vytyčeného cíle.

Maňák a Švec dělí své slovní metody takto: (Maňák, Švec, 2003)

Vyprávění

Vyprávění patří do skupiny monologických metod a je založeno na jednostranném proudu informací od učitele k žákovi, i když není vyloučena jistá forma reakce ze strany studentů. Zachovává si určitou míru intimnějšího vztahu a emocionálního náboje mezi vypravěčem a posluchači. Charakteristickými znaky pro vyprávění jsou například poutavost obsahu, dynamičnost podání a dramatičnost děje. Skrze emocionální prožitek z poslechu se žáci více zapojují do hodiny a vstřípí si dané znalosti. Dá se také brát jako oddechový čas, u kterého se nemusí přerušovat kontinuita výuky.

Vysvětlování

Tato metoda je charakterizována logickým a systematickým postupem při zprostředkování informací studentům, který bere ohled na jejich momentální znalosti, dovednosti a jiné okolnosti, které by mohly ovlivňovat pochopení podávaných informací, například věk, pohlaví atd. Vysvětlování složitějšího jevu musí mít jasně danou posloupnost, musí probíhat po úsecích a postupně. Učitel by se měl vždy po části ujišťovat, zda žáci danému výkladu rozumí. Stejně jako vyprávění patří do monologických metod s výjimkami, kdy se žáci například dotazují na nejasné pasáže.

Přednáška

Přednáška je nejnáročnějším z monologických metod a také jediná, která nepočítá s aktivitou účastníků. Je kvůli tomu často kritizována, ale má i své klady. Vyznačuje se delším uceleným projevem, který má jasně danou strukturu a předává závažná témata skupině zainteresovaných posluchačů. Dobrá přednáška potom pozitivně působí na účastníky, kteří skrze emotivní projev můžou daleko lépe přijímat předkládané informace. Je tudíž hojně využívána k propagandistickému působení. Dobrý přednášející si skrze ni dokáže velmi snadno získat a přesvědčovat své posluchače.

Práce s textem

Výuková metoda práce s textem obvykle znamená práci spojenou se zpracováním textových informací, jenž jsou prostředkem k získávání nových poznatků, jejich prohlubování a fixaci. Dominuje zde žáková samostatná práce učení se z textu podporované správným vedením ze strany učitele. Cílem však není pouze získávání informací, ale i postupné osvojování si práce s textem a jeho používání v řešení různých úloh a problémů. Touto cestou si žáci nachází cestu ke knihám a tím pádem i k moudrosti.

Rozhovor

Tato metoda představuje verbální komunikaci v podobě kladení otázek a jejich následným zodpovídáním ze strany žáků, nebo i samotného učitele. Může probíhat mezi dvěma lidmi nebo skupinou osob na stanovené téma, o kterém by všichni zúčastnění měli alespoň něco vědět, aby se mohli plnohodnotně zapojit. Všichni by si měli být v rozhovoru rovni, avšak učitel stále zaujímá určitou vedoucí pozici, aby mohl vést dialog správným směrem a mohl ho směřovat k danému cíli. Metoda rozhovoru je dlouhodobě chápána jako ideální prostředek k aktivizaci žáků, neboť je přímo vyzývá k účasti a povzbuzuje k pozornosti. (Kalhous, Obst, 2009)

2.2.2 Metody názorně-demonstrační

Spolu se slovními metodami tvoří tyto metody komplexní systém interakce osob s jejich přírodním a společenským prostředím v edukační transformaci. Názorně se zde dá velmi dobře zakomponovat velké množství činností, které žákům umožní smyslové zprostředkování učiva. Tyto metody se však nedají užívat izolovaně, jsou velmi pevně spjaty s metodami dovednostně-praktickými a slovními.

Rozdělení názorně-demonstračních metod podle Maňáka a Švece vypadá následovně: (Maňák, Švec, 2003)

Předvádění a pozorování

Při jednoduchém učení není nic jednoduššího než ukázat žákům požadovaný předmět nebo činnost, kterou očekáváte, že si osvojí. Předvedení zprostředkuje žákům vjemy a prožitky, skrze které se zaktivizují smyslové receptory a následně se vytváří stavební materiál pro další psychické úkony a procesy. Pokud má být metoda úspěšná, musí však být doprovázena správným slovním komentářem, který žákům jednoznačně upřesní formu, kterou učitel chce předat.

Instruktaž

Instruktaž je metoda, která žákům udává veškeré podněty k jejich praktické činnosti. Může zahrnovat různé druhy podnětů nebo instrukcí. Opět se zde neobejdeme bez slovních metod, kterými je často instruktaž předávána, ať už formou mluveného slova, nebo textových informací. Tyto informace plní v procesu vytváření dovedností určité funkce. Například informuje žáky o tom, co bude jejich nynější činnost, řídí pozornost žáků a zaměřuje ji na důležité kroky, pomáhá žákům si vzpomenout na již nabyté dovednosti.

2.2.3 Aktivizační metody

Aktivizační metody jsou chápány jako postupy, které co nejvíce zapojují vlastní učení žáka a kladou důraz na tvořivé myšlení a řešení problému. Čím více jsou žáci zaktivizováni, tím více jsou schopni a ochotni samostatně vnímat předkládanou informaci.

Metody dovednostně praktické

Napodobování je proces přebírání určitých projevů chování od jiných, převážně starších a zkušenějších lidí. Může být nevědomé a záměrné, může být ovlivňováno citem, nebo vzorem a z hlediska pedagogiky může být napodobovaný příklad pozitivní, ale i negativní. Tato metoda se ve školách moc nevyužívá, avšak ve volnočasové pedagogice má své pevné místo.

Metody diskusí

Tato metoda volně navazuje na metodu rozhovoru a řadí se již mezi aktivizující metody. Diskuze jako taková má několik variant, které se od sebe liší například svými cíli a způsoby realizace. Vždy jde ale o komunikaci skupiny lidí, kteří mají zájem o totožný problém. Ve školním prostředí se jedná spíše o výměnu názorů o zadaném tématu mezi pedagogem a žáky, která vede k řešení určitého problému. Tím, že je na žáky kladena přímá výzva k hovoru, podání svého názoru či zkušenosti je to velmi užitečná metoda aktivizace. Navzdory tomu je však potřeba mít na paměti, že ne všichni zúčastnění se do diskuze musí zapojit. Jedná se o rozhovor a každý posluchač nemusí mít vždy co říci k danému tématu, nebo pouze vnitřně rozmýšlí o vyslechnutých názorech.

Metody heuristické, řešení problémů

Heuristika, odvozena z řeckého heuréka neboli objevil jsem, zkoumá tvůrčí myšlení a schopnost řešení problémů. Snaží se zacílit na rysy lidských bytostí poznávat, objevovat a odhalovat. Od počátku věků je objevování základním pilířem učení a heuristické metody to využívají pro aktivizaci studentů, kdy úkolem učitele není předložit žákům jasně dané informace, ale provést je procesem objevování, poznávání a odhalování cesty, jak k těmto informacím dojít samostatně. V prvopočátcích se učitel jako průvodce zapojuje více, aby žáky navedl na správnou cestu a posléze nechává pracovat samotnou lidskou zvědavost. Podporuje to nejenom učení, ale také osvojování si dovedností například v kladení problémových otázek, seznamování se se zajímavými a nevšedními situacemi, řešení různých problémů apod.

Metody situační

Situační metody se využívají spíše ve vzdělávání dospělých, do školního prostředí se hodí jen velmi málo. Pro nás ale mají své uplatnění i v pedagogice volnočasové. Zabývají se řešením jasně definovaných problémů a situací přímo ze života, kdy jsou tyto situace povětšinou zaměřeny na složitější problém, napjatou okolnost nebo moment, kdy je třeba se rychle rozhodnout. Často se jedná o stresující momenty, kdy je právě procvičení takovýchto situací klíčové k zachování správného postupu nebo reakce v reálném životě. Umožňuje to také analyzovat chování žáků v daných situacích a podle nich poté předcházet případným problémům. U žáků, na které učitel aplikuje tuto vzdělávací metodu, se očekává již nějaká znalost dané problematiky, seznámení se se situací a základní dovednost v myšlenkových operacích. V opačném případě klesá procento úspěšnosti rapidně dolů a není to vinou žáků, nýbrž špatně zvolenou metodou pro daný okamžik a úroveň znalostí a dovedností žáků.

Metody inscenační

Inscenační metody se používají už dlouhou řádku let, jejich zastáncem byl i J. A. Komenský a daly by se velmi dobře zařadit pod pojem „škola hrou“. Můžeme je nazývat mnoha jmény od hraní rolí, přes situační metody, interakční hry, dramatickou výchovu a další. Podstatou je určitá modelová situace, když žáci jsou sami aktéry a účastní se reálně daného děje. Součástí je řešení určitého typu problému, životní situace nebo jejich kombinací. Celý proces pomáhá pochopit lidské osudy, psychické rozpoložení, hloubku mezilidských vztahů a tím si vštípit osvojené učivo v praxi. Vzniká tím větší vazba na adekvátní chování v těchto situacích, empatii a nové prožitky. Průběh inscenace mívá tři fáze. První je přípravná, kdy se vytyčí cíl, obsah, rozdělení rolí a postup řešení. Druhá je realizační, kdy se jedná o samotný průběh situace. Zde je největší zapojení žáků, kteří jsou sami aktéry a volí řešení podle svých znalostí, ale také svého rozumu a citu. Vždy je tu potřebná určitá míra improvizace a zapojení mysli všech zúčastněných. Třetí fáze je hodnotící. Měla by probíhat vždy neprodleně po ukončení inscenace, v pozitivním duchu a poukázat na jednotlivé části provedení. Zhodnocením může být také diskuze.

Didaktické hry

Hra se jako výuková metoda ukazuje již velmi dlouho, a přesto není zcela lehké ji definovat. Edukační hrou se může pojmenovat v podstatě kterákoliv činnost, která poskytuje žákům uspokojení a jistou dávku seberealizace. Řadí se sem volnější aktivity, které jsou pro většinu žáků přirozenější a zajímavější než tradiční postupy. U didaktických her se musíme mít na pozoru před dvěma extrémy. Hra musí být stále hrou a nesmí až příliš lpět na učebních cílech, kde už se vytrácí samostatná podstata hry a žák ji tak přestává vnímat. Tudíž dochází k útlumu zájmu o takovou činnost. Na druhou stranu nesmí být až moc volná, aby stále splňovala účel a cíl výuky. (Kalhous, Obst, 2009)

Skupinová a kooperativní výuka

V této výukové metodě nejde pouze o jakési seskupování žáků do jedné skupiny, toto může být pouze jakýmsi vnějším rysem výuky. Výuka může být vedena frontálně, nebo na individuální bázi každého žáka.

Zde jsou uvedeny charakteristické rysy pro výuku ve skupině:

- kooperace žáků při řešení složitější úlohy
- dělba práce mezi žáky
- sdílení názorů, zkušeností, prožitků ve skupině
- pomoc žáků sobě navzájem
- odpovědnost společnou práci

Skupinová výuka může být nazývána také kooperativní, její podstatou je spolupráce mezi spolužáky, ale také se samotným učitelem. Za úspěšnou může být tato metoda považována proto, že ocenění za výsledek práce spočívá na celé skupině a také proto, že každý jedinec nese svoji míru zodpovědnosti za celkový úspěch práce.

Individuální a individualizovaná výuka, samostatná práce žáků

Tato metoda je založena na samostatnosti žáků. Informace získávají svým vlastním přičiněním, řešením problémů a analýzou daných jevů. Tuto metodu je možné zařadit do jakékoliv fáze učení, prohlubuje se jí kritické myšlení, jenž v sobě nese prvky odhalování souvislostí, všestranné analýzy a vlastní cesty k závěrům. Využívá se např. při práci s textem, laboratorních pokusech nebo užívání vědomostí v praxi.

Výuka podporovaná počítačem

Dnes je již standardem vzdělanosti jistá míra počítačové gramotnosti. Pomáhá zpracovávat nespočet informací, které nám dnešní doba přináší a následně s nimi pracovat a řešit náročnější operace. Počítače ve školách mají opravdu velké množství využití. Pro mnohé se jedná o edukační prostředek, zdroj informací, organizátor času a učiva, ale také o formu předávání informací mezi učitelem, žáky a rodiči. Čím dál tím více se počítačové výuce dostává pozornosti formou edukačních programů, diagnostických programů, multimediálních programů, virtuální reality, nástrojů pro distanční výuku a spousty dalších. V souvislosti s tím však rostou nároky na pedagogy, kteří by měli držet krok a být alespoň v omezeném množství schopni tyto nástroje využívat. Musí však také být natolik obezřetní, aby zvolili správné vyvážení výuky a věděli, kdy některou z technologií použít.

3 Skauting

Na poli organizovaných volnočasových aktivit pro děti mají své výrazné a nezaměnitelné místo skautské organizace.

3.1 Základní fakta

Skautské společenství je mezinárodní hnutí, které je rozšířeno do celého světa. Existuje jen několik málo států, ve kterých nefunguje žádná skautská organizace a většinou jsou to státy s totalitním režimem. S více než 57 miliony členy ve 174 národních organizacích se skauting jistě může řadit mezi největší hnutí zaměřené na výchovu dětí a mládeže. (*Scouts, [online], 2024*)

Zrod skautingu sahá do Velké Británie roku 1907, kdy se generál Robert Baden-Powell rozhodl tábořit s hrstkou chlapců na ostrově Brownsea podle své příručky pro průzkumníky. Nabídl dětem možnost programu a her v malých skupinkách, poznání nových kamarádů, vedl je k čestnosti, úctě k hodnotám, přírodě. To slavilo velký úspěch, Baden-Powell vydal příručku *Scouting for boys* a jeho myšlenky se rychle začaly šířit po Evropě a do celého světa. V tehdejší Československu oslovily profesora Antonína Benjamina Svojsíka, který roku 1911 odjel do Anglie poznat lépe život skautů a již roku 1912 tábořil s prvními českými skauty, kteří se nazývali Junáci. (*Skaut, [online], 2004*)

Úplné počátky skautingu v Británii i u nás patřily jen chlapcům, ale velmi brzy se ke skautingu přidaly i dívky.

Ačkoliv jsou podoby skautingu v různých koutech světa mírně odlišné s ohledem na kulturu a tradice dané země, jeho základní myšlenka stále vychází z jeho původních principů. Tomu jistě napomáhá, že celosvětově zastřešuje skauting několik organizací. Tou největší z nich je WOSM (World organization of the Scout Movement), jejíž členem je i největší česká skautská organizace Junák – český skaut.

Skauting je hnutí, které se snaží vychovávat a všestranně rozvíjet děti a mladé lidi na základě tří principů. První je nazýván povinností k Bohu, jedná se o snahu respektovat hodnoty duchovní, vyšší než materiální. Česká skautská organizace jej označuje jako hledání nejvyšší Pravdy a Lásky.

Druhým principem je povinnost k ostatním, tedy svému okolí, lidem, vlasti, jiným národům, přírodě. Třetím principem je povinnost k sobě, tedy svému rozvoji a sebe zodpovědnosti.

3.2 Skautská výchovná metoda

Idea skautingu a jeho principy tvoří základ skautské výchovné metody. Ta je založena na osmi základních prvcích, které jsou vzájemně provázány. (*Předpis: Stanovy spolku (vč. Přejížděného dodatku č. 1) [online], 2002*)

Skautský zákon a slib

Složení skautské slibu a snaha o dodržování deseti skautských zákonů stojí na dobrovolném přijetí skautských myšlenek, hodnot a ideálů a jejich nacházení v každodenním životě.

Skautský slib obsahuje závazek dodržovat skautské zákony a sdílet hodnoty stojící na výše zmíněných principech skautingu. Skautský zákon je kodexem, který v deseti bodech konkrétně směřuje mladé lidi k tomu, jaký by měl skaut být, jaké by mělo být jeho chování a zásady.

Učení se zkušeností

Skautská výchova vychází z činů, učení se aktivitou, hrou, praktickou zkušeností. Mezi skautské zásady patří vykonání každodenního dobrého skutku nebo služba vlasti a bližním.

Družina

Pro skauting je typické fungování ve skupinách, základní se nazývá družina, družiny jsou součástí skautského oddílu. Družinový systém je jedním ze základních skautských pilířů, který pochází již od zakladatele Roberta Baden-Powella. Myšlenkou je, že se děti učí od sebe navzájem, spolupracují, prohlubují sociální vztahy, malá skupina vrstevníků více umožňuje prohlubovat přátelské vazby. V čele družiny stojí nejzkušenější z nich, nazývá se družinovým rádcem. Je součástí skupiny, zároveň tím, kdo má nejvíce zkušeností, které může předávat ostatním.

Symbolický rámeček

Symbolický rámeček se snaží o zaujetí a atraktivitu, proto jsou skautské činnosti založeny na příbězích, hrách a vzorech, nabízí inspiraci a motivaci.

Příroda

Od počátku byla příroda se skautingem úzce spjatá. Je přirozeným prostředím pro řadu činností, předmětem poznání, úcty, inspirace a ochrany. V českém pojetí skautingu má příroda velmi významné místo, které nabízí podmínky pro aktivity nejrůznějších směrů, možnosti vycházení z běžného komfortu a s tím spojeného získávání nových poznatků a zážitků.

Program osobního růstu

Skauting nabízí všem věkovým kategoriím možnosti individuálního rozvoje. Nástrojem může být plnění skautské stezky, tj. komplex různých úkolů, které ověřují znalosti a dovednosti, které by měl skaut daného věku ovládat. Mezi další nástroje patří plnění odborných zkoušek, tzv. odborek, výzev, ale i skautské vzdělávání.

Dospělí průvodci

Dospělí by měli být dětem průvodci a rádcem na jejich cestě. Stojí vždy v čele skautského oddílu a měli by své zkušenosti a vědomosti předávat dál. Aby mohli být co nejlepším průvodcem, ale také aby zvládli reagovat na potřeby svého oddílu, porozuměli různým právním i technickým závazkům, je důležité skautské vzdělávání.

Zapojení do společnosti

Jedná se o myšlenku, kdy by skauti měli přispívat k utváření co nejlepšího světa svými činy, službou, spoluprací se společností na nejrůznějších úrovních. Podstatné je uvědomění si vlastní zodpovědnosti, která se za každého jednotlivce prolíná do kolektivu kolem nás i v široké komunitě.

Využívání skautské metody by mělo být základem pro skautskou výchovu a činnost. Všechny prvky by měly být využívány ve společné provázanosti. Jejich konkrétní podoba se však odvíjí od každého skautského střediska a oddílu, jeho možností, zvyklostí, prostředí a lidí, kteří v něm fungují.

Prostorem pro praktické využití mohou být všechny aktivity, které jsou dětem a mládeži nabízeny. Základním prostorem pro činnosti jsou oddílové schůzky. Nepostradatelnou součástí činnosti jsou pak také skautské výpravy a tábory. Kromě toho mají skauti možnosti využívání nejrůznějších setkání, závodů, zážitkových i vzdělávacích kurzů.

Oddílové, v případě velkých oddílů, družinové schůzky jsou nejčastějším prostorem, kde se děti za skautským programem scházejí. Většinou probíhají pravidelně jednou týdně ve skupině podobně starých dětí, často též rozdělené podle pohlaví. Skupina dětí předškolního věku bývá koedukovaná a nazývá se benjamínci. Dívky prvostupňového věku se scházejí v oddílu světlušek, chlapci stejného věku v oddílu vlčat. Holky ve věku 12–15 let se nazývají skautky, kluci v tomto věku skauti. Od 15 let mladí lidé přechází do oddílů rangers a roverů.

3.3 Vzdělávací systém

Skautská činnost by jen těžko mohla existovat bez lidí, kteří věnují svoji energii a čas dětem, programu, oddílům, zázemí a řadě věcí kolem a vše to dělají dobrovolně, bez nároku na honorář. Přesto, že je skauting založen na dobrovolnictví, je na skautské dospělé činovníky pracujícími s dětmi kladena povinnost skládat zkoušky, které stojí na základě skautského vzdělávání.

Ti, kteří chtějí pracovat s dětmi a vést je ve skautských oddílech, musí splnit čekatelskou a na ní navazující vůdcovskou zkoušku. Čekatelskou zkoušku je možné získat již po 15 letech věku, je základní vstupní kvalifikací pro práci s oddílem. Absolventi čekatelské zkoušky však většinou nestojí samostatně v čele oddílu, bývají pomocníky oddílového vedoucího.

Hlavní zkouškou je zkouška vůdcovská, kterou je možné skládat od 18 let, její složení opravňuje k samostatnému vedení oddílu, tábora a je základem pro řadu dalších funkcí. Vůdcovská zkouška je komplex prověřující kompetence v mnoha oblastech jako pedagogika, psychologie, právo, hospodaření, administrativa, metodika, bezpečnost, táboření a další. Podmínkou je také úspěšné absolvování zdravotnického kurzu zakončeného zkouškou.

K přípravě pro získání potřebných kvalifikací slouží řada kurzů. Většinou jsou to kurzy zážitkové trvající často alespoň týden nebo několik víkendů. Kromě kurzů zaměřených na složení čekatelských a vůdcovských zkoušek nabízí skautská organizace řadu kurzů zaměřených nejrůznějšími směry, např. pro vedoucí středisek, okresů a krajů, pro hospodáře, zdravotníky, členy revizních komisí, ale také rozvojové kurzy, pro ty, kteří se chtějí dále vzdělávat a posouvat. (*Vzdělávací systém*, [online], 2014-2015)

Skautské vzdělání a absolvování vůdcovské zkoušky by mělo být standardem pro každého vedoucího oddílu. Z pravidla však v oddíle nefunguje jako zodpovědná dospělá osoba sám, každý vedoucí oddílu má také svého zástupce, který by měl podmínky vzdělání splňovat také. Pokud je zájem ze strany rangers a roverů, zapojují se i oni často do práce s dětmi v oddílech, pomáhají skautskému vedoucímu a připravují se tak na svoji možnou budoucí cestu skautského vedoucího. V oddílech, kde dobře funguje družinový systém, se na určité formě spolupráce mohou podílet i rádci družin. I pro tyto děti má Junák nabídku vzdělávání. Mohou se zúčastnit vůdcovského kurzu, což je kurz zaměřený na poznání v nejrůznějších oblastech přizpůsobený dětskému věku.

Nejen dospělí a dospívající mají možnost prohlubovat svoje znalosti. I program pro děti obsahuje podstatnou část směřující k poznávání, získávání nových znalostí a dovedností. Jedním z nástrojů, který toto podporuje je Skautská stezka. Je to soubor úkolů, kompetencí, dovedností, které by měli skauti a skautky dané věkové kategorie ovládat. Úkoly jsou sepsané ve formě sešitku, se kterým děti mohou pracovat celoročně. Někdy se zaměřují na plnění jednotlivých úkolů, často se ale jedná o dlouhodobý proces.

Další formou podpory rozvoje mohou být skautské odborky. Opět se jedná o soubor úkolů uzpůsobených danému věku. Za jejich splnění děti získávají nášivky, které patří na rukáv skautského kroje, slavnostního a oficiálního skautského oděvu. Odborky jsou zaměřené vždy na jedno téma, jejich nabídka je velmi široká, aby se v nich mohlo realizovat každé dítě. Zaměření odborek je sportovní, technické, umělecké, humanitní, přírodovědné a další. Konkrétním příkladem je např. odborka atleta, plavce, divadelníka, tanečníka, fotografa, zdravotníka, čtenáře, kuchaře. Úkoly mohou děti plnit společně i samostatně, na schůzkách, výpravách, táborech, ale i doma, záleží na podmínkách jednotlivé odborky.

Své znalosti a dovednosti mohou skautské děti také porovnávat v rámci závodů. Tradičně probíhá jednou za dva roky Svojsíkův závod pro skauty a skautky a Závod vlčat a světlušek pro mladší věkovou kategorii. závody mají několik kol, ty nejúspěšnější družiny projdou od základního kola, přes kolo krajské, až po celostátní kolo závodu.

PRAKTICKÁ ČÁST

4 Metodologie výzkumného šetření

F. N. Kerlinger uvádí, že vědecký výzkum je určité jasně dané zkoumání hypotetických výroků o předpokládaných vztazích určitých jevů. (F. N. Kerlinger, 2001 in Vážanský) Tato definice lze vstáhnout na výzkumy ve všech odvětvích a oborech, nejenom v pedagogice. U té by se definice mohla vymezit na předpokládané vztahy mezi pedagogickými jevy.

Fáze pedagogického výzkumu (Chráska, 2007)

Ve výzkumu se řeší jeden, nebo více stanovených problémů. Řešení zpravidla zastává stejné schéma postupu při stanovení a následného ověřování těchto předpokladů. Toto schéma je sestaveno řadou navzájem propojených a na sobě závislých kroků a činností. Výzkum od výzkumu se posloupnost těchto činností může měnit, tudíž následující postup není dogma, nicméně základní postup je tento:

- Stanovení problému
- Formulace výzkumných předpokladů
- Testování výzkumných předpokladů
- Vyvození závěrů a jejich prezentace

Stanovení problému

Začátek práce s vytyčováním problému začíná s tzv. předběžnou teoretickou analýzou. V této části výzkumu se musíme co nejvíce seznámit s danou problematikou a získat co možná největší množství informací z oblasti, kterou hodláme zkoumat. Musíme se také seznámit s nynějším stavem daného odvětví. Základem pro sběr dat a informací je studium příslušné odborné literatury. Kromě čtení tištěných textů se dají knihy najít i v elektronické podobě. Dobrý zdroj informací však nemusí být pouze odborná kniha, velký zdroj můžeme najít například v internetových databázích, v rozhovorech s odborníky a také v pozorování dané oblasti. Tuto přípravnou část práce bychom neměli podceňovat, je jen velmi málo pedagogických témat, které ještě nikdo nezkoumal a kvalitním seznámením se s prostředím se můžeme vyhnout problémům, které měli autoři před námi. Můžeme však také zjistit, že daný problém již zkoumán byl, a tudíž by naše snaha nepřinesla nic nového.

Formulace hypotéz

Hypotézy tvoří základ pro kvantitativní výzkum. K tomu, jak dnes chápeme hypotézy významně přispěl kritický racionalismus, filozofický směr, jehož zakladatelem je Karl R. Popper (1902–1994). Dospěl totiž k tomu, že obecně přijímané hypotézy nelze empiricky dokázat. Pro ověřování tudíž navrhl tzv. metodu falzifikace. Zjednodušeně řečeno se jedná o metodu, kdy se nesnažíme hypotézu dokázat, ale najít důkazy, které by jí vyvracely. Pokud se nám tyto důkazy najít nepodaří, je tím pádem hypotéza pro tento zkoumaný problém přijata, nikoliv však napořád. Vždy se může ukázat, že opakovaným zkoumáním budou nalezeny fakta, které jsou s danou hypotézou neslučitelná. Žádný důkaz nemůže hypotézu jednoznačně dokázat a potvrdit. Empirický výzkum může pouze zdůvodnit její přijatelnost a na základě ověřování zobecnit a doporučit k praktickému využití. (Popper, 1995 in Chráska)

Pravidla pro formulaci hypotéz

Pro formulaci hypotéz je třeba mít na paměti tři základní požadavky, které jsou označovány jako zlatá pravidla hypotézy: (Gavora, 2000)

- Hypotéza je tvrzení, které je vyjádřeno oznamovací větou (výzkumný problém je naopak vhodné vyjádřit větou tázací).

- Hypotéza musí vyjadřovat vztah mezi dvěma proměnnými (pokud se nejedná o vyjádření vztahů, není možno hovořit o vědecké hypotéze). Proto musí být hypotéza vždy formulována jako tvrzení o rozdílech, vztazích nebo následcích.
- Hypotézu musí být možno empiricky ověřovat. Proměnné, které v hypotéze vystupují, musí být měřitelné (být například jen na základě kategorizace).

Nejčastější chyby při formulaci hypotéz

- Zadané hypotézy nevyjadřují vztahy mezi proměnnými, tudíž nereflektují rozdíly, vztahy nebo následky.
- Z vyjádření hypotézy nevyplývá žádné jednoznačné tvrzení, často způsobené zdlouhavým souvětím, které nemá formu oznamovací věty.
- Měli bychom se vyhnout slovům jako někdy, občas nebo částečně. Hypotéza by měla být jasně definována a výsledek ověřování také, buď je přijata, nebo vyvrácena.

Vytyčení výzkumných předpokladů

Vzhledem k povaze této práce jsou uloženy tři výzkumné předpoklady, které se zde budeme snažit potvrdit či vyvrátit. Předpoklady následně pomohou při sestavování modelových schůzek.

První předpoklad zní, že alespoň 70 % všech vedoucích, s praxí kratší než dva roky, je ve věkové skupině 15–20 let.

Druhý předpoklad zní, že alespoň 70 % všech vedoucích, kteří mají splněnou některou skautskou zkoušku, ji podstoupilo po absolvování přidruženého kurzu.

Třetí předpoklad zní, že alespoň 50 % všech vedoucích využívá při svých schůzkách k učení didaktické hry.

5 Výzkum

5.1 Dotazník v pedagogickém výzkumu

Velmi často využívanou formou pro získávání dat je dotazník. P. Gavora ho definoval jako způsob písemného kladení otázek a získávání písemných odpovědí. Je to soustava předem promyšlených a jasně definovaných otázek, které mají jasný za cíl získávat potřebné informace. Otázky jsou systematicky seřazeny a respondenti na ně odpovídají písemně. Této metodě je často vytýkáno, že nezjišťuje, jací respondenti opravdu jsou, ale to, jací chtějí být, nebo jak chtějí, aby je vidělo okolí. Musí se dbát na to, aby byl dotazník odborně sestaven a odpovědi tím neztrácely na hodnotě. I tak je třeba získaná data brát s rezervou a při vyhodnocování užít obezřetné interpretace. Na druhou stranu je tu velká výhoda v rychlém a ekonomickém získávání velkého počtu dat od velkého počtu respondentů za krátkou dobu. (Gavora, 2000)

5.1.1 Druhy položek v dotazníku

Někdy se také využívá slovo otázka místo zmíněné položky. Není to však tak přesné, protože ne všechny body dotazníku musí být položeny formou otázky. Někdy se využívá např. příkazu (vyber ze seznamu...). Položky se dají třídit podle několika kritérií, z nichž tyto tři jsou nejčastější.

1. Podle cíle, pro který je položka určena

Takto lze rozlišovat položky výsledkové a položky funkcionální, které zjišťují odpovědi důležité pro splnění výzkumného záměru a optimalizují průběh dotazování

2. Podle formy požadované odpovědi

Tyto odpovědi se dají rozdělit na dvě skupiny, otevřené otázky, kde respondent odpověď vytváří sám a uzavřené, kde pouze pracuje s předem navrženými možnostmi (vybírá, seřazuje apod.).

3. Podle obsahu, který položka dotazníku zjišťuje

Podle tohoto rozložení můžeme otázky v dotazníku rozdělit na ty, které zjišťují fakta, znalosti, vědomosti a mínění, postoje a motivy respondentů.

5.1.2 Požadavky na konstrukci dobrého dotazníku

Zde se pokusíme shrnout veškeré požadavky a pravidla pro vytvoření správného a smysluplného dotazníku.

- Všechny položky by měly být jasné a srozumitelné všem respondentům, kteří se budou na dotazníku podílet. Tudiž se musí brát ohled například na věk, sociální prostředí, vzdělání apod.
- Každá položka musí být jednoznačná, není možné, aby ji respondenti mohli chápat více způsoby. Odpovědi by potom byly zavádějící.
- Velká opatrnost musí být kladena na otázky typu „proč“. Pokud ji zařadíme musíme si být jisti, že respondenti jsou obeznámeni s příčinou jejich odpovědi, že to není pouze jejich odhad, nebo mínění. Opak je v případě, že dotazník toto mínění zkoumá.
- Položek v dotazníku by nemělo být příliš mnoho a měly by se zaměřovat pouze na nezbytné údaje.

- Otázky nesmí být pokládány tak, aby už ze své podstaty naváděly respondenta k určité odpovědi.
- Úspěchem každého dotazníku je ochota respondentů na něj odpovídat. Proto je důležité v úvodu krátce, avšak výstižně, vysvětlit důležitost vyplnění a zmínit také dobu k jeho zpracování. Příliš dlouhá doba často odráží respondenty k zapojení se do této aktivity. Taktéž otázky, kde je nutné zdlouhavé vyplňování nebo vypisování, nejsou vhodné a hodí se spíše otázky s výběrem odpovědí, které jsou kratší.
- Dotazník musí mít vždy jasné pokyny. Toto je zvláště důležité u dotazníků rozesílaných poštou nebo elektronicky.
- Konstrukce dotazníku by měla být poskládána tak, aby získané údaje šly snadno třídit a zpracovávat. Usnadnění si práce však nesmí narušit celkovou konzistenci nebo srozumitelnost dotazníku.
- Při řazení položek se snažíme vždy nejprve řídit psychologickou stránkou a až poté tou logickou. Nejdůležitější otázky by měly být zařazeny uprostřed dotazníku. Začátek by pak měl být věnován jednodušším otázkám.

5.2 Výzkumný prostředek – dotazník

Mnou vytvořený dotazník má za úkol zmapovat prostředí schůzek u skautů na Plzeňsku a získat potřebné informace a podklady k následnému zpracování modelových schůzek pro začínající vedoucí. Dotazník byl rozeslán elektronicky všem příslušným vedoucím skautských oddílů formou odkazu v e-mailu. Počet dotázaných respondentů byl 131. Tento počet byl zjištěn pomocí registrací oddílů v daném území.

1. Kolik vám je let?

- 15–20
- 21–30
- 31–40
- 41–50
- 51 a více

2. Jak dlouho jste nebo jste byl/a vedoucím oddílu/ů? V případě přestávky počítejte celkový počet let.

- Méně než 2 roky
- 2–5 let
- 6–10 let
- 11 a více let

První dvě otázky jsou identifikačního rázu, kde se respondenti identifikují svým věkem a dobou, po kterou vedou jeden nebo více skautských oddílů.

3. Jaký oddíl vedete nebo jste vedl/a? V případě více oddílů napište ten, ve kterém jste působil/a nejdéle.

- Benjamínci
- Světlušky
- Vlčata
- Skautky
- Skauti
- Roveři a Rangers

Tato otázka je v dotazníku z důvodu zjištění cílové skupiny dětí, ke které se bude později vázat zbytek odpovědí od jednotlivých respondentů.

4. Jak často se aktivně (v roli vedoucího) účastníte oddílových schůzek?

- Každý všední den
- Několikrát do týdne
- Jednou týdně
- Méně než jednou týdně

Otázka zaměřující se na kvantitu vedených schůzek.

5. Jaké máte nejvyšší skautské vzdělání pro vedení oddílu?

- Čekatelská zkouška
- Vůdcovská zkouška
- Jiné
- Zatím žádné

Tato otázka zjišťuje, jakou skautskou zkoušku mají vedoucí, kteří vedou oddíly a zda je jejich prozatímní vzdělání dostatečné k tomuto vedení.

6. Absolvoval/a jste před splněním těchto zkoušek nějaký vzdělávací kurz?

- Čekatelský kurz
- Lesní škola
- Vůdcovský kurz
- Zdravotnický kurz
- Neabsolvoval/a jsem zatím žádný kurz
- Jiný

Šestá otázka, byť podobná té předešlé, má za úkol zjistit kolik vedoucích šlo ke skládání některých zkoušek uvedených u otázky č. 5 bez toho, aby absolvovaly některý z k tomu přidružených kurzů. V rámci skautského vzdělávání je to umožněno, pokud skaut splňuje všechny ostatní dílčí podmínky pro získání této zkoušky. V dotazníku je tato otázka z důvodu zjištění původu zkušeností, které vedoucí má, zda jsou z kurzů při skautském vzdělávání, nebo spíše z let strávených v praxi.

7. Jak vám tyto kurzy pomohly ve vaší pozdější oddílové činnosti?

- Všechny nabyté informace jsem aplikoval/a u oddílu.
- Některé informace jsem použil/a, ale byly mezi nimi i zbytečné kapitoly.
- Některé poznatky mě nadchly, ale přesto jsem je nevyužil/a. Náš oddíl funguje jinak.
- Zážitek z kurzů byl pozitivní, ale většina z informací se nedá využít v praxi.
- Kurz/y byl/y o ničem a byla to ztráta času.
- Zatím jsem se žádného kurzu nezúčastnil/a.

Otázka, která se váže k té předešlé a doplňuje povědomí o tom, zda zkušenosti daných vedoucích vycházejí ze skautského vzdělávání nebo spíše z praxe.

8. Zaškrtněte, v jaké míře se při vaší oddílové činnosti věnujete těmto aktivitám.

	Vůbec	Občas	Často	Vždy
Hry spojené s pohybovou aktivitou				
Kreativní a rukodělné činnosti				
Divadelní a hudební činnosti				
„Skautské“ činnosti (práce s buzolou, rozdělávání ohně, šifry, ...)				
Naučné činnosti (podávání informací formou výkladu, přednášky, prezentace, ...)				
Aktivity zaměřené na logiku a zamyšlení				

Otázka se zaměřuje na rozdělení oddílových aktivit mezi tři hlavní komponenty lidského učení a vývoje. Výsledkem bude míra zapojení každé ze tří složek do oddílové činnosti. První dva body se přiřazují k psychomotorickým dovednostem. Body tři a čtyři jsou otázkou spolupráce kognitivních a psychomotorických dovedností a bod pět pak spíše spojením kognitivní a afektivní složky. Šestý bod je nakonec zastáncem čistě kognitivních dovedností. Pro potřebu dotazníku a cílové skupiny respondentů je kladen důraz na neformální výrazy, které jsou v tomto okruhu lidí zažité a tím pádem lépe pochopitelné.

9. V případě, že vám v otázce č. 8 chyběl některý druh aktivit, napište ho zde a dopište četnost. (Vůbec, občas, často nebo vždy)

Devátá otázka je dobrovolná a doplňuje otázku číslo 8 vzhledem k absenci nástroje umožňujícího doplnit vlastní činnosti do otázky v Google Forms.

10. Jak často používáte tyto aktivity při vaší oddílové činnosti?

	Vůbec	Občas	Často	Vždy
Hry				
Přednášky (povídání o určitém tématu)				
Skupinové diskuze a debaty				
Exkurze				
Návštěvy hostů				
Sportovní aktivity (fotbal, ringo, ...)				
Kreativní a výtvarné činnost (malování, vyrábění z papíru, ...)				
Rukodělné činnosti (dílky, práce s nářadím, ...)				
Divadlo				
Aktivity spojené s hudbou				
„Skautské“ činnosti (práce s buzolou, rozdělávání ohně, šifry, ...)				
Družinová spolupráce				

Otázka zjišťující, které aktivity jsou při pravidelných schůzkách zařazovány nejčastěji.

11. V případě, že vám v otázce č. 10 chyběly některé aktivity, napište je zde a dopište četnost. (vůbec, občas, často nebo vždy)

Jedenáctá otázka je dobrovolná a doplňuje otázku číslo 10 vzhledem k absenci nástroje umožňujícího doplnit vlastní činnosti do otázky v Google Forms.

12. Které z následujících aktivit si myslíte, že dokážou děti nejvíce nadchnout a zaktivizovat? Můžete vybrat více možností.

- Sport (myšleno přímo konkrétní sport – fotbal, vybíjená, ringo ...)
- Pohybové hry
- Didaktické hry (učení nových věcí v rámci hry)
- Kreativní a výtvarné činnost (malování, vyrábění z papíru, ...)
- Rukodělné činnosti (dílny, práce s náradím, ...)
- Divadlo
- Skupinové diskuze a debaty
- „Skautské“ činnosti (práce s buzolou, rozdělávání ohně, šifry, ...)
- Přednášky (povídání o určitém tématu)
- Aktivity spojené s hudbou
- Vyhledávání informací (jízdní řády, knihy, kroniky, ...)
- Družinová spolupráce
- „Volná“ zábava
- Jiná...

Otázka č. 12 zjišťuje, zda aktivity, které jsou zařazovány nejčastěji, což jsme zjišťovali u otázky č. 11, jsou podle vedoucích také ty, které je dokážou uvést do nejvyšší bdělosti a zapojení. Zda u těchto činností jsou děti nejvíce aktivní, a tudíž je zařazovat do modelových schůzek přednostně.

13. Ve kterých aktivitách si myslíte, že jste dětem schopni předat nejvíce vědomostí, které chcete, aby si zapamatovaly? (informací, které chcete, aby si uchovaly/naučily se je). Můžete vybrat více možností.

- Sport (myšleno přímo konkrétní sport – fotbal, vybíjená, ringo ...)
- Pohybové hry
- Didaktické hry (učení nových věcí v rámci hry)
- Kreativní a výtvarné činnost (malování, vyrábění z papíru, ...)
- Rukodělné činnosti (dílny, práce s náradím, ...)
- Divadlo
- Skupinové diskuze a debaty
- „Skautské“ dovednosti (práce s buzolou, rozdělávání ohně, šifry, ...)
- Přednášky (povídání o určitém tématu)
- Aktivity spojené s hudbou
- Vyhledávání informací (jízdní řády, knihy, kroniky, ...)
- Družinová spolupráce
- Jiné...

Smyslem skautingu je i snaha dětem předat něco smysluplného do života. Jedná se například o slušné vychování, povědomí o historii země, o ekologii o základech fungování společnosti, základech finanční gramotnosti, branné nauce a jiné. K tomu se však ne vždy hodí nástroje, které děti baví nejvíce. Smyslem této otázky je najít nejschůdnější prostředek k tomu, aby jim byl vedoucí schopen předat něco ze svých znalostí, a aby to děti co možná nejvíce bavilo a zaujalo.

14. Jak často jsou organizovány výlety nebo exkurze jako součást běžných oddílových schůzek?

- Velmi často, snažím se s dětmi pořád někde být.

- Občas, nechci, aby to příliš narušovalo průběh schůzek.
- Jednou za pár měsíců, když je k tomu vhodné téma a příležitost.
- Během schůzek vůbec, tyto činnosti probíhají mimo běžné oddílové schůzky, například o víkendových akcích.
- Tyto aktivity neprovozujeme.

Tyto aktivity jsou nedílnou součástí skautské činnosti a tato forma otázky si klade za úkol zjistit, zda někteří z vedoucích tyto aktivity zařazují do svých běžných pravidelných schůzek, nebo zda je omezují na například víkendové akce, mimo pravidelnou činnost. Z výsledku bude jasné, zda tyto aktivity zahrnout do modelových schůzek či nikoliv.

15. Jaké technologie využíváte při oddílových schůzkách? Můžete zaškrtnout více možností.

- Dataprojektor
- Mobilní nebo PC aplikace (mapy, aplikace Záchranka, výukové aplikace, ...)
- Wi-Fi připojení v klubovně
- Nevyužíváme žádné technologie ani digitální nástroje
- Jiné, doplňte:

Poslední otázka má za úkol zjistit míru zapojení digitálních nástrojů a technologií do skautské činnosti a zda je vhodné je také zapojit do připravovaných schůzek.

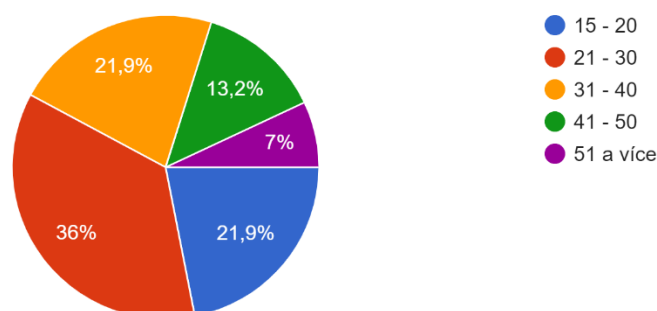
5.3 Interpretace výsledků

Dotazník byl podán k vyplnění 131 skautským vedoucím na Plzeňsku. Z tohoto počtu se mi jich 116 vrátilo vyplněných. Dva jsem po prozkoumání vyřadil z důvodu koedukovaných (smíšených) oddílů.

GRAF Č. 1 PŘEHLED VĚKOVÝCH SKUPIN VEDOUCÍCH

1. Kolik Vám je let?

114 odpovědí

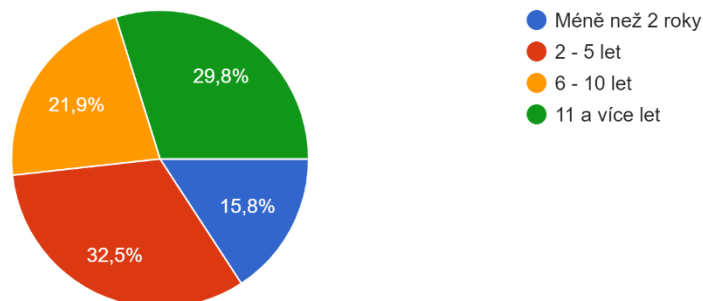
(Vlastní zdroj)

První graf nám ukazuje rozložení věkových skupin všech zúčastněných vedoucích.

GRAF Č. 2 DOBA PRAXE RESPONDENTŮ

2. Jak dlouho jste nebo jste byl/a vedoucím oddílu/ů? V případě přestávky počítejte celkový počet let.

114 odpovědí

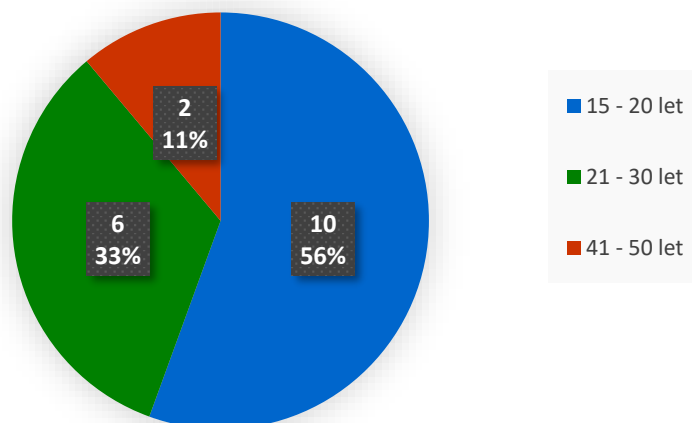

(Vlastní zdroj)

Druhá otázka znázorňuje délku praxe respondentů.

GRAF Č. 3 - PROCENTUÁLNÍ ZNÁZORNĚNÍ ČETNOSTI VĚKOVÝCH SKUPIN VEDOUČÍCH S PRAXÍ MENŠÍ NEŽ 2 ROKY

Procentuální znázornění četnosti vedoucích s praxí menší než 2 roky

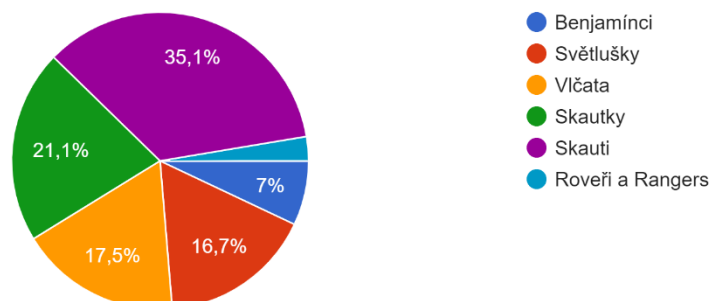
(Vlastní zdroj)

První část dotazníku nám dává nahlédnout na věk vedoucích a jejich praxe u oddílů. Hned se tak dostáváme k prvnímu výzkumnému předpokladu, který měl za úkol zjistit, zda platí podmínky, že více jak 70 % vedoucích, s praxí kratší než dva roky, je ve věkové skupině 15–20 let. V této skupině se nachází 18 respondentů a pouze 10 jich splňuje podmínku, že jsou v požadované skupině. Tento předpoklad tím pádem nebyl potvrzen. Jak vidíme na grafu č. 3, nezanedbatelné množství vedoucích se nachází ve věku vyšším než 21 let a 2 dokonce nad 41.

GRAF Č. 4 PROCENTUÁLNÍ ZNÁZORNĚNÍ ROZLOŽENÍ VEDOUČÍCH MEZI ODDÍLY

3. Jaký oddíl vedete nebo jste vedl/a? V případě více oddílů napište ten, ve kterém jste působil/a nejdéle.

114 odpovědí

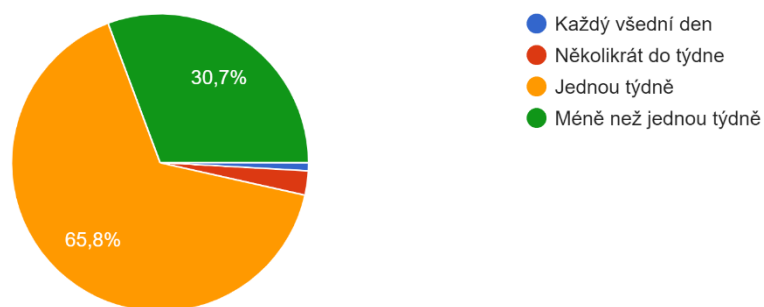
(Vlastní zdroj)

Ve třetí otázce zjišťujeme, kteří vedoucí vedou jaký oddíl. Toto rozdělení nám pomůže přiřazovat zbylé odpovědi k oddílům a tím modelové schůzky cílit přímo na konkrétní skupinu dětí.

GRAF Č. 5 PROCENTUÁLNÍ ZNÁZORNĚNÍ INTERVALŮ SCHŮZEK

4. Jak často se aktivně (v roli vedoucího) účastníte oddílových schůzek?

114 odpovědí

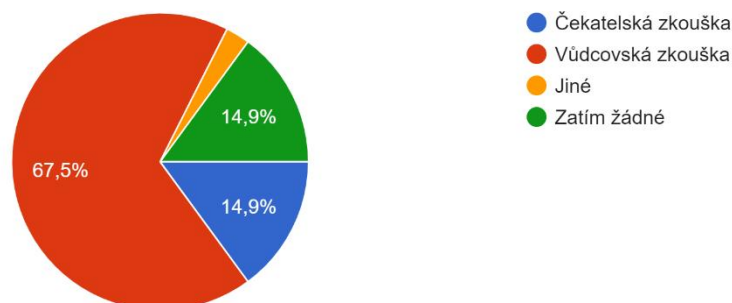
(Vlastní zdroj)

Zde se jen potvrzuje zaběhnuté pravidlo, že schůzky se, ve většině středisek, konají jednou týdně. Nezanedbatelné procento vedoucích se však schůzek účastní méně než jednou týdně, dá se z části předpokládat, že je to u lidí, kteří např. pracují na směny. Předpoklad vychází z osobní zkušenosti.

GRAF Č. 6 PROCENTUÁLNÍ UKAZATEL ZÍSKANÉHO SKAUTSKÉHO VZDĚLÁNÍ

5. Jaké máte nejvyšší skautské vzdělání pro vedení oddílu?

114 odpovědí

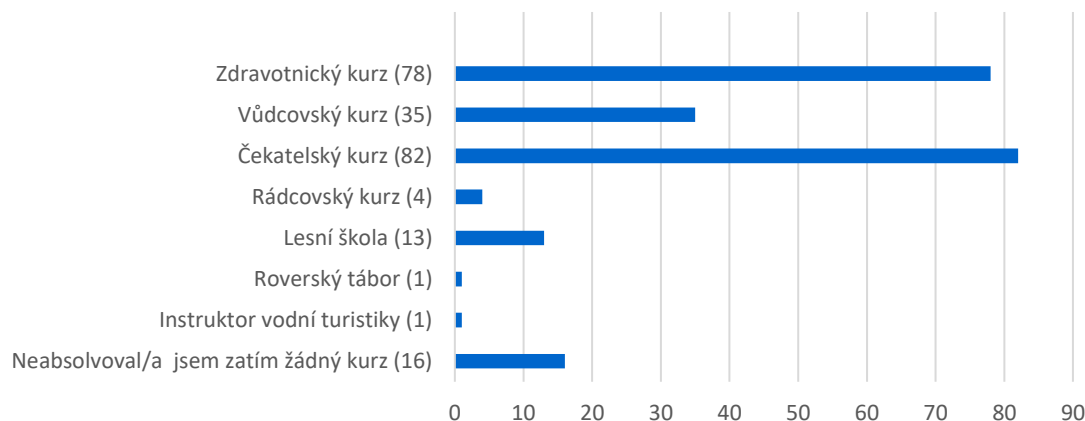
(Vlastní zdroj)

Číselně k jednotlivým bodům:

Čekatelská zkouška	– 17 respondentů
Vůdcovská zkouška	– 77 respondentů
Jiné	– 3 respondenti
Zatím žádné	– 17 respondentů

GRAF Č. 7 POČTY VYKONANÝCH KURZŮ PŘED ZKOUŠKOU

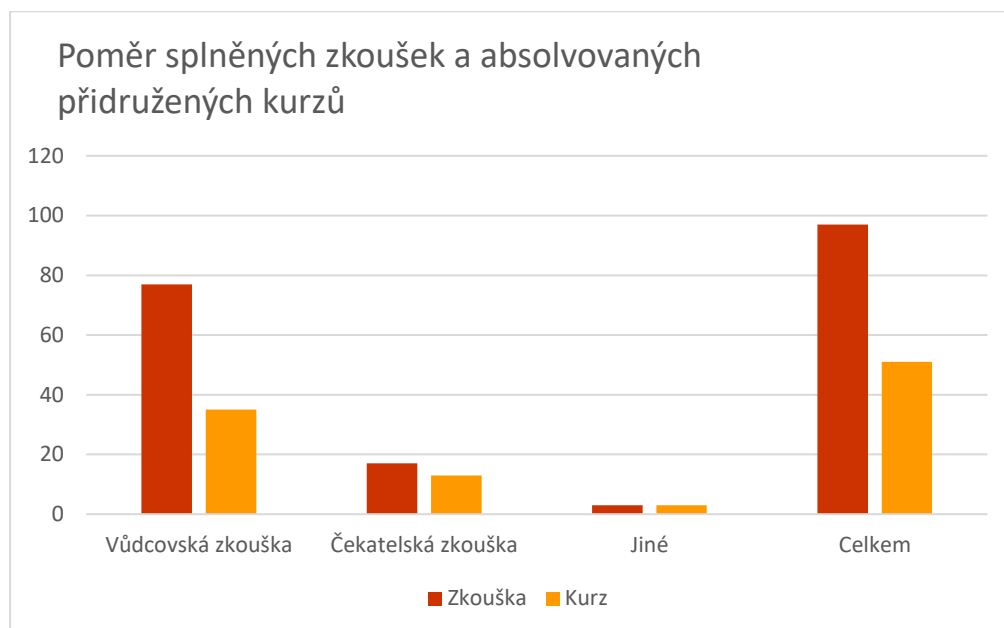
6. Absolvoval/a jste před splněním těchto zkoušek nějaký vzdělávací kurz?

(Vlastní zdroj)

Otázky číslo 5 a 6 nám ukazují nejvyšší dosažené skautské vzdělání a četnost účasti na vzdělávacích kurzech. Podle počtů, které hovoří za vše, musíme konstatovat, že o skautské vzdělávání je opravdu velký zájem a vedoucí si ho svědomitě plní. 114 respondentů navštívilo dohromady 200krát některý z kurzů, to je bez mála 2 na každého. Musíme také podotknout, že si vedoucí tyto kurzy hledají sami, a že je absolvují ve svém volném čase.

GRAF Č. 8 POMĚR SPLNĚNÝCH ZKOUŠEK A ABSOLVOVANÝCH PŘIDRUŽENÝCH KURZŮ

(Zdroj vlastní)

TABULKA Č. 1 POČET VYKONANÝCH ZKOUŠEK A KURZŮ

	Zkouška	Kurz
Vůdcovská zkouška	77	35
Čekatelská zkouška	17	13
Jiné	3	3
Celkem	97	51

(Vlastní zdroj)

Dostáváme se ke druhému výzkumnému předpokladu a to, že alespoň 70 % všech vedoucích, kteří mají splněnou některou skautskou zkoušku, ji podstoupilo po absolvování přidruženého kurzu. V prvním sloupci tabulky č. 1 máme zaznamenáno kolik respondentů složilo jednotlivé zkoušky, ve druhém je potom zapsáno, kolik jich u toho splnilo i přidružený kurz. Celkem má některou ze zkoušek 97 jedinců, avšak pouze 51 z nich k tomu splnilo i daný kurz, to je jen 52,6 %. Na základě tohoto zjištění nelze potvrdit ani druhý předpoklad.

GRAF Č. 9 PROCENTUÁLNÍ ZNÁZORNĚNÍ POMOCI KURZŮ V ODDÍLOVÉ ČINNOSTI

7. Jak Vám tyto kurzy pomohly ve Vaší pozdější oddílové činnosti?

114 odpovědí

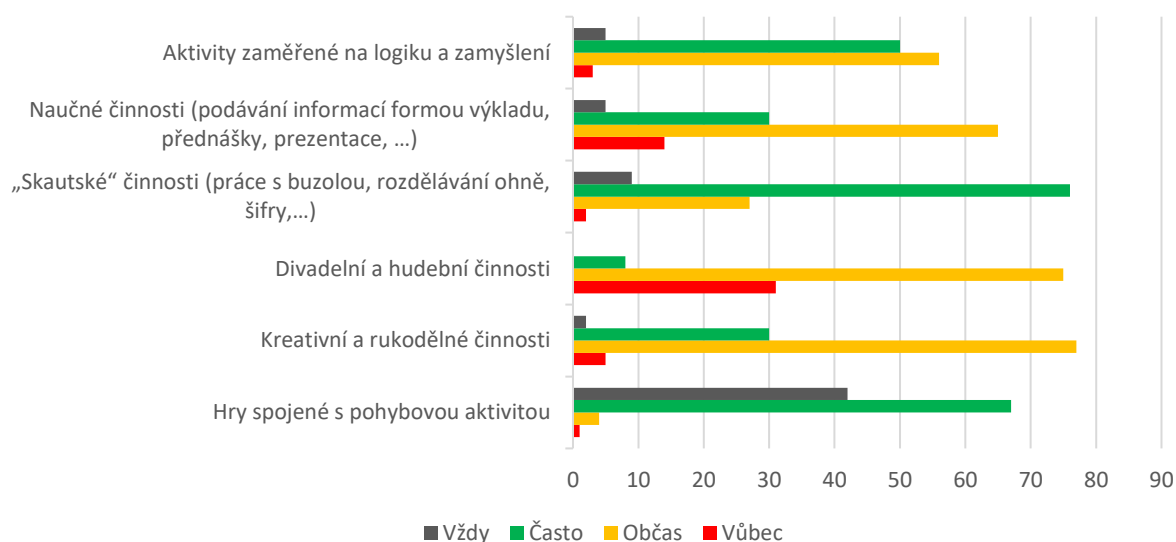

(Zdroj vlastní)

Pro informaci o stavu skautských kurzů jsme si do dotazníku přidali ještě jednu doplňkovou otázku, která má uvést důležitost tohoto vzdělávání. Pokud pomineme 21 jedinců, kteří se ještě žádného vzdělávacího kurzu nezúčastnili a 18, kteří se k nim staví vesměs neutrálně, máme tu 79 respondentů, kteří z těchto nabytých poznatků opravdu čerpají na svých schůzkách a pouze 2, kteří tuto zkušenost shledali nesmyslnou a zbytečnou. Procento pozitivních ohlasů tudíž vysoce předčí ty negativní a vypovídá o vysoké kvalitě lektorů a kurzů samotných.

GRAF Č. 10 ČETNOST JEDNOTLIVÝCH DRUHŮ AKTIVIT PŘI SCHŮZKÁCH

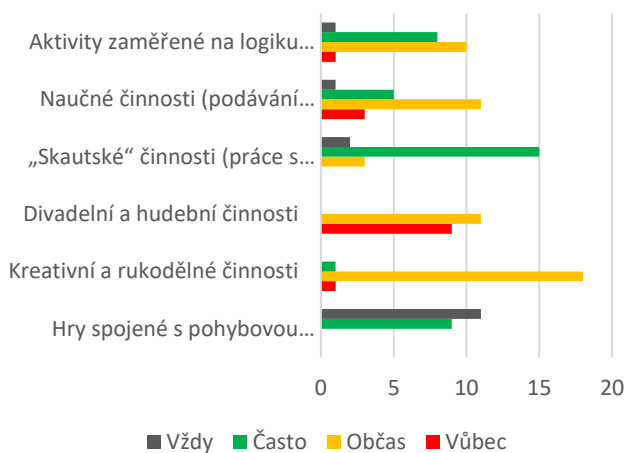
8. Zaškrtněte, v jaké míře se při vaší oddílové činnosti věnujete těmto druhům aktivit.

(Zdroj vlastní)

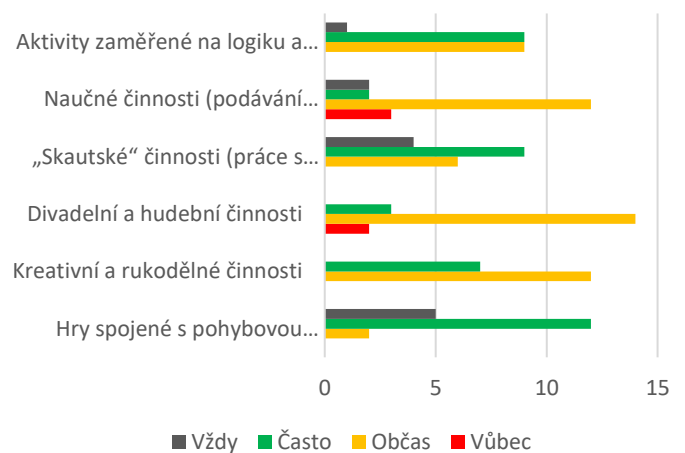
TABULKA Č. 2 ROZDĚLENÍ VÝSKYTU JEDNOTLIVÝCH DRUHŮ AKTIVIT MEZI ODDÍLY

GRAF Č. 11 MÍRA VÝSKYTU DANÝCH DRUHŮ AKTIVIT V ODDÍLECH VLČAT

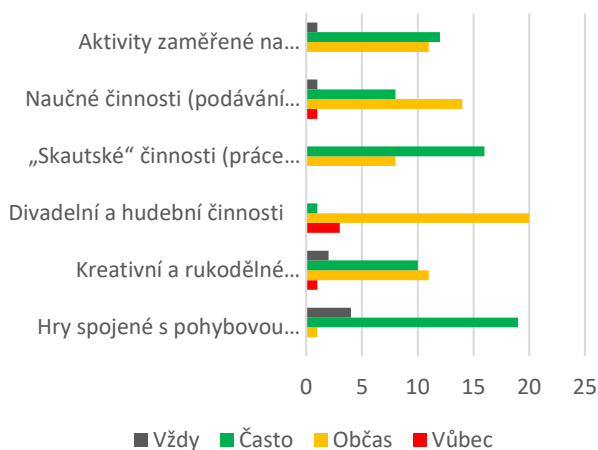
(Zdroj vlastní)

GRAF Č. 12 MÍRA VÝSKYTU DANÝCH DRUHŮ AKTIVIT V ODDÍLECH SVĚTLUŠEK

(Zdroj vlastní)

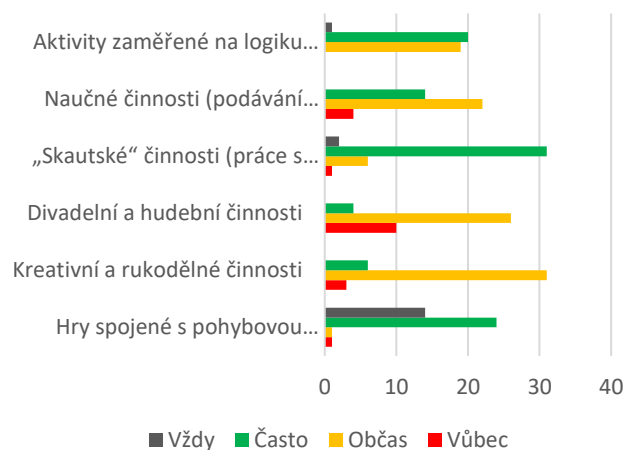
GRAF Č. 13 MÍRA VÝSKYTU DANÝCH DRUHŮ AKTIVIT V ODDÍLECH SKAUTEK

(Zdroj vlastní)

(Zdroj vlastní)

GRAF Č. 14 MÍRA VÝSKYTU DANÝCH DRUHŮ AKTIVIT V ODDÍLECH SKAUTŮ

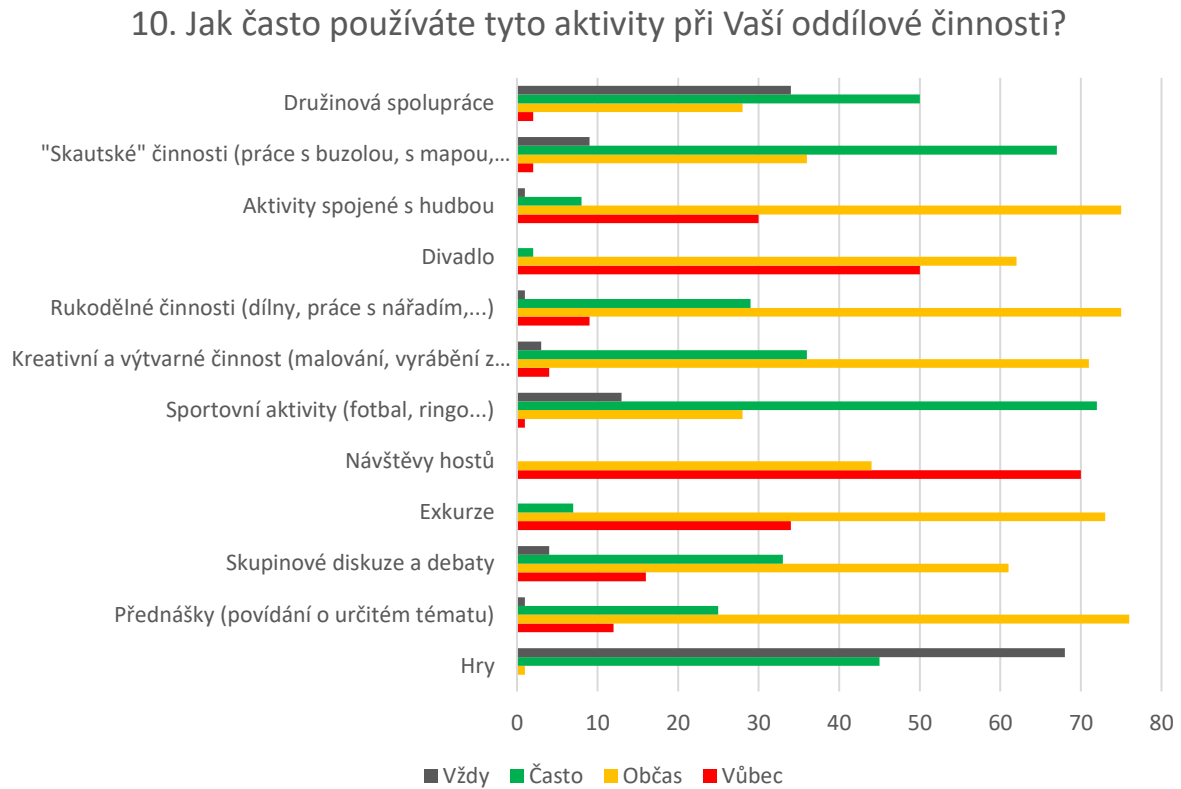

(Zdroj vlastní)

Otázky číslo 8 a 9 nám zjišťují míru výskytu určitých typů aktivit na schůzkách. Jak vidíme v grafu číslo 10, převládají ve všech oddílech hry spojené s pohybovou aktivitou, které se vyskytují vždy nebo často ve 109 případech odpovědí. Tím je dáno, že nejvíce se u dětí posilují psychomotorické dovednosti. Na opačném konci oblíbenosti se nachází divadelní a hudební činnost, kterou zařazuje jen občas nebo vůbec hned 106 respondentů. Může to být způsobeno zaměřením skautských oddílů na přírodu apod., případně absencí potřebných dovedností vedoucích než nějakou averzí vůči těmto aktivitám. Tabulka č 2 nám blíže ukazuje rozložení činností po jednotlivých druzích oddílů. Toto rozdělení nám potom blíže pomůže u formulace konkrétních aktivit do modelových schůzek jednotlivých oddílů. Do již zadaných druhů aktivit respondenti ještě doplnili seberozvojové aktivity, aktivity stmelující kolektiv a aktivity spojené s dobrovolnou činností. Všechny tyto přidané druhy byly v dotazníku po jednom případě. Nicméně seberozvoj provází děti vlastně jakýmkoliv vzděláváním a zájmovou činností a aktivity

stmelující kolektiv se dají zakomponovat do tří již předložených druhů a tím pádem je ostatní mohli zakomponovat do těchto aktivit. Jednou z odpovědí navíc byla ještě vodácká činnost, a to z důvodu, že se jedná o jeden vodácký oddíl skautů.

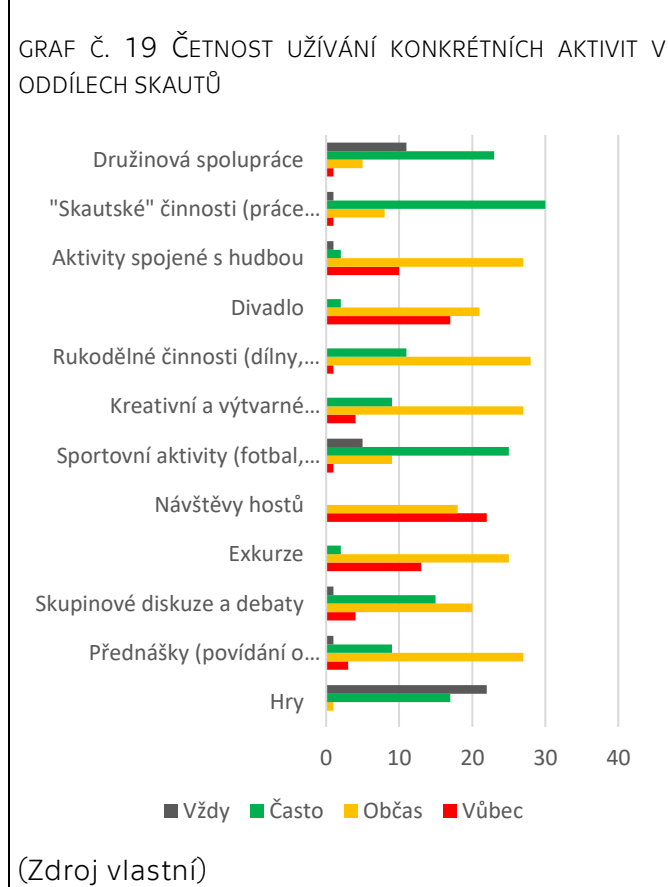
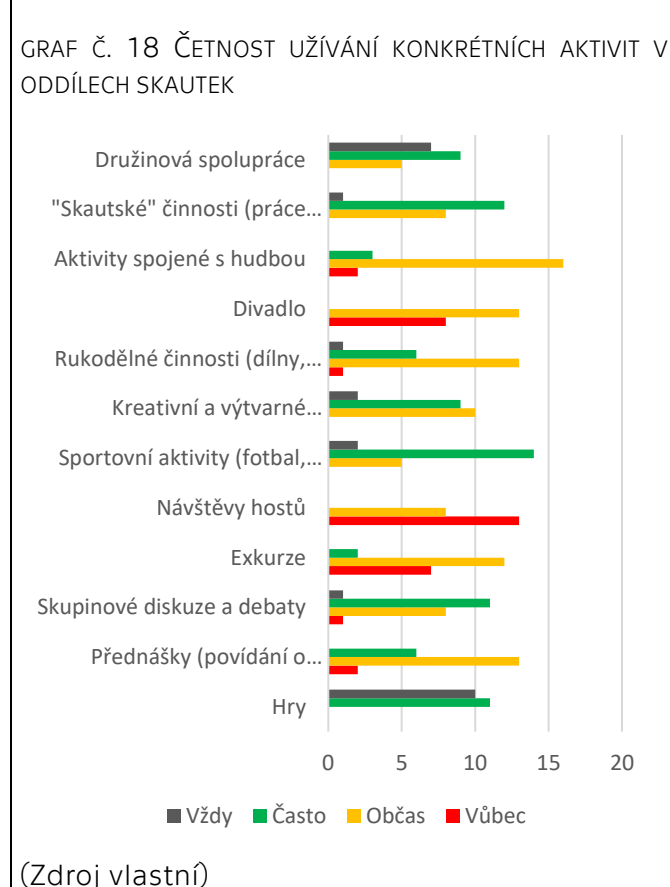
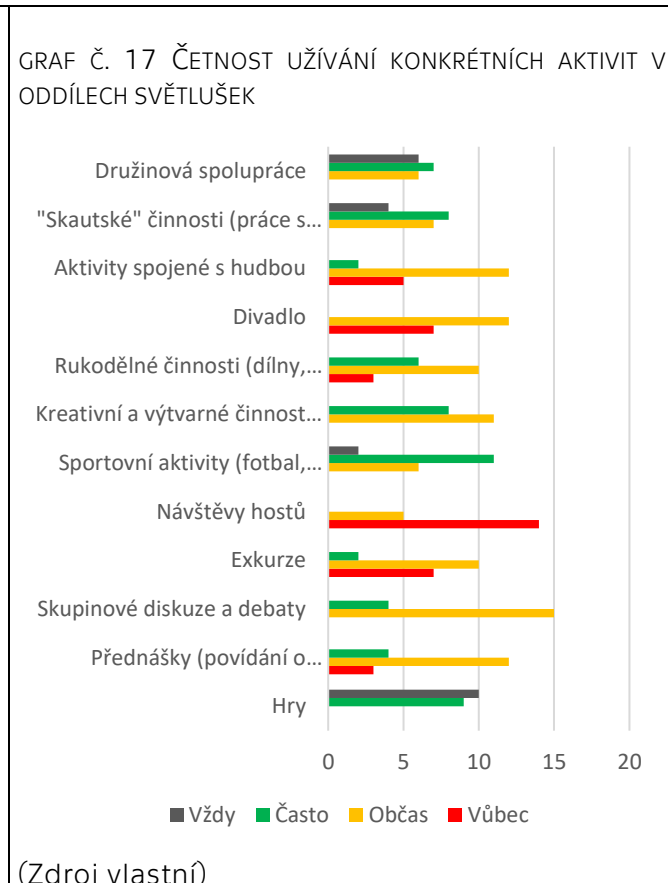
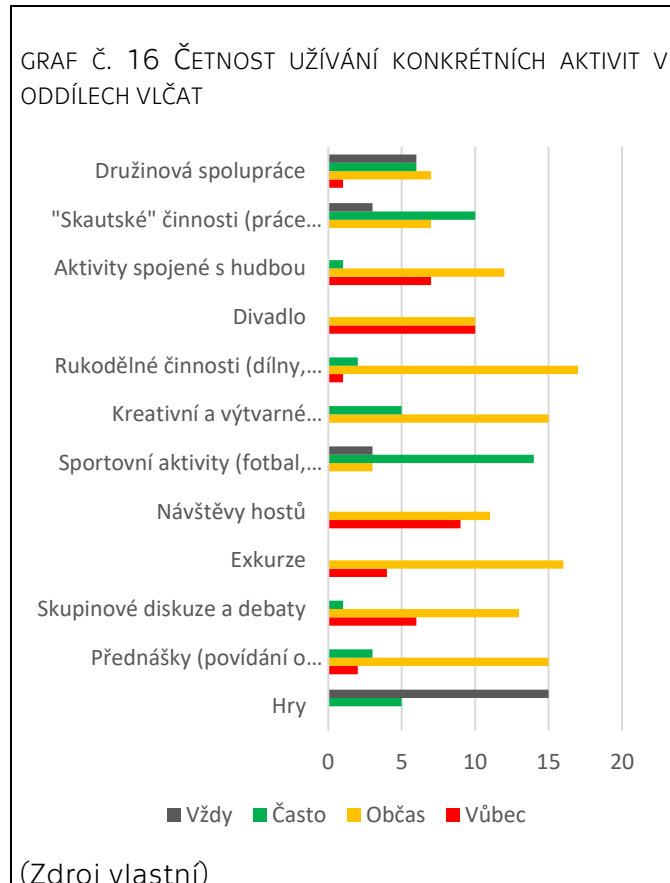
GRAF Č. 15 ČETNOST UŽÍVÁNÍ AKTIVIT PŘI SCHŮZKÁCH

(Zdroj vlastní)

TABULKA Č. 3 ČETNOST UŽÍVÁNÍ KONKRÉTNÍCH AKTIVIT V JEDNOTLIVÝCH DRUŽÍCH ODDÍLŮ

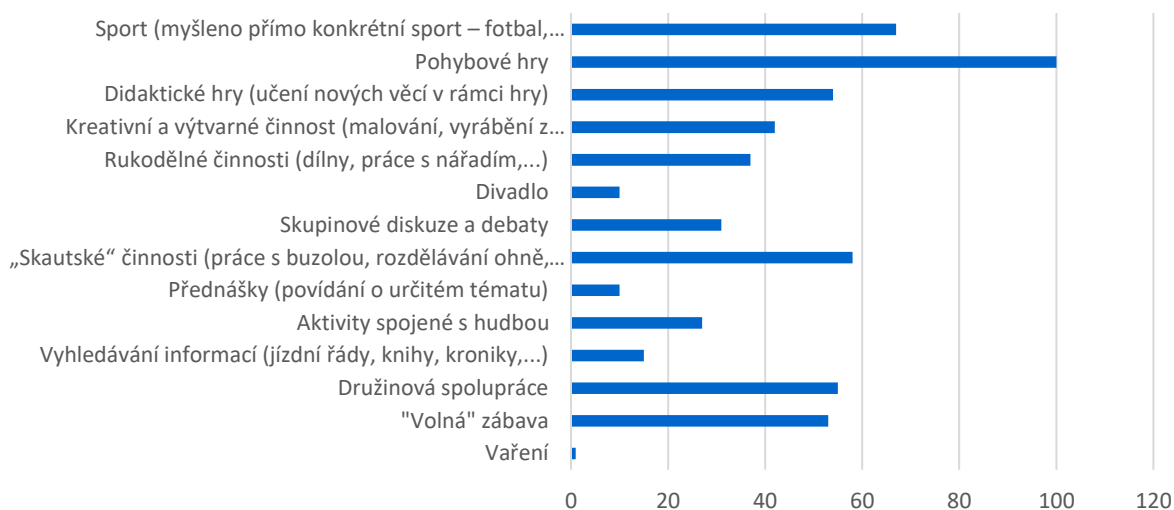

(Zdroj vlastní)

Dvě následující otázky, tj. 10 a 11, nám dávají bližší pohled na konkrétní činnosti, které vedoucí do svých pravidelných schůzek zařazují a jak často. S přehledem zde vítězí hry, sportovní aktivity a družinová spolupráce, vzhledem k zaměření skautských oddílů se to dalo očekávat. Na druhé straně oblíbenosti se pak vyskytují návštěvy hostů, exkurze a divadlo. Tyto aktivity budeme ve finále z modelových schůzek povětšinou vynechávat. Tabulka č. 3 nám ukazuje četnost konkrétních činností u jednotlivých druhů oddílů, a to pro nás bude směrodatné v naší pozdější činnosti. Kromě již připravených aktivit přibyla ještě vodácká činnost z již zmiňovaného vodáckého oddílu.

GRAF Č. 20 ČETNOST NEJVÍCE AKTIVIZUJÍCÍCH AKTIVIT V ODDÍLECH

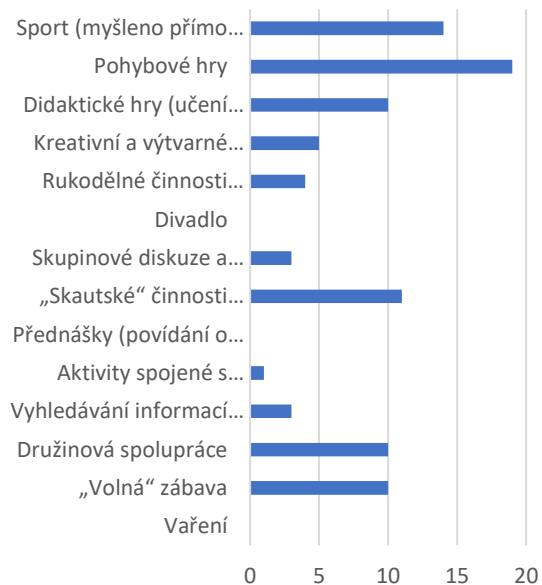
12. Které z následujících aktivit si myslíte, že dokážou děti nejvíce nadchnout a zaktivizovat? Můžete vybrat více možností.

(Zdroj vlastní)

TABULKA Č. 4 ČETNOST NEJVÍCE AKTIVIZUJÍCÍCH AKTIVIT V JEDNOTLIVÝCH DRUŽÍCH ODDÍLŮ

GRAF Č. 21 ČETNOST NEJVÍCE AKTIVIZUJÍCÍCH AKTIVIT V ODDÍLECH VLČAT

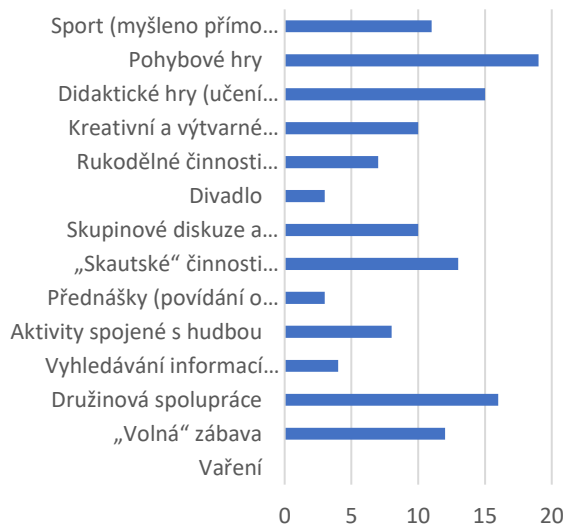
(Zdroj vlastní)

GRAF Č. 22 ČETNOST NEJVÍCE AKTIVIZUJÍCÍCH AKTIVIT V ODDÍLECH SVĚTLUŠEK

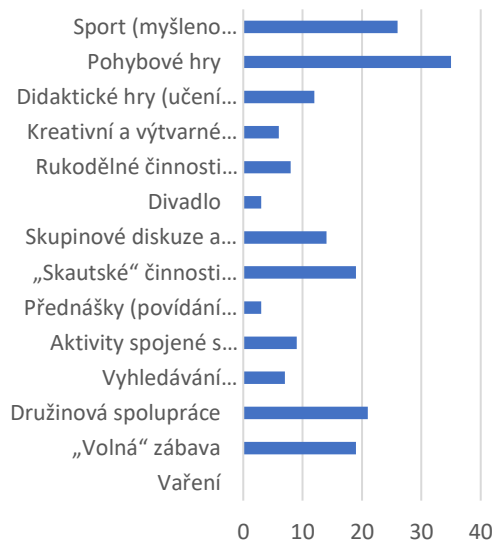
(Zdroj vlastní)

GRAF Č. 23 ČETNOST NEJVÍCE AKTIVIZUJÍCÍCH AKTIVIT V ODDÍLECH SKAUTEK

(Zdroj vlastní)

GRAF Č. 24 ČETNOST NEJVÍCE AKTIVIZUJÍCÍCH AKTIVIT V ODDÍLECH SKAUTŮ

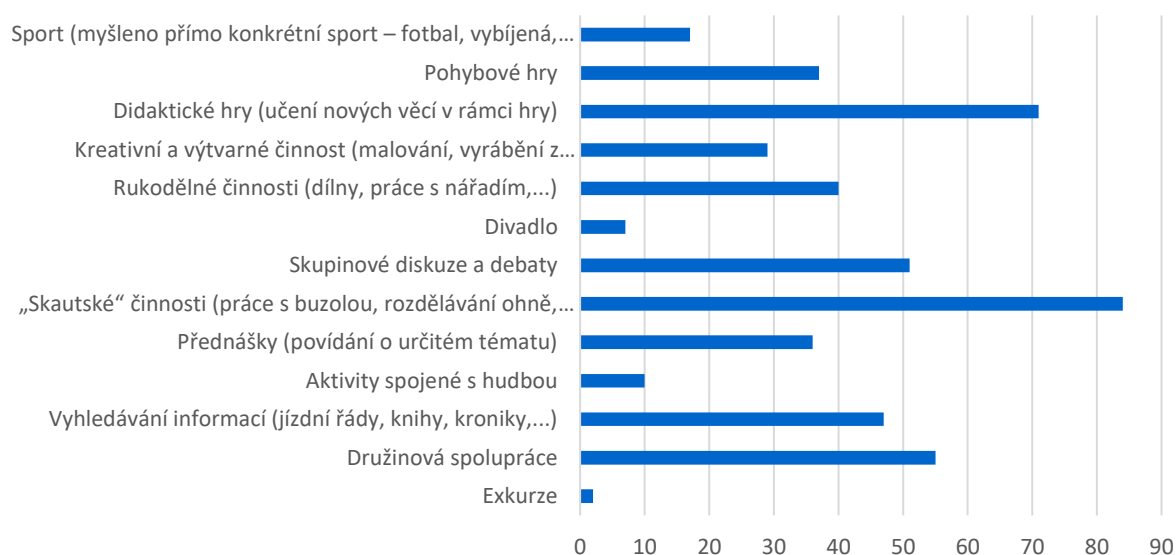
(Zdroj vlastní)

(Zdroj vlastní)

Dvanáctá otázka se nám váže přímo kavizovaným aktivizačním prostředkům. Z dotazníků vyplývá, že nejvíce se děti dají nadchnout pohybovými hrami, sportem a aktivitami spojenými s praktickým skautingem. Přímo to reflektuje a potvrzuje předešlé otázky s nejčastějším zařazením určitých aktivit do schůzek. Je to důkaz toho, že se vedoucí opravdu pokouší děti co nejvíce zaktivizovat, aby přínos z celé této volnočasové aktivity byl, co možné nejintenzivnější a nejpřínosnější. Tabulka č. 4 nám potom dává bližší pohled na aktivizující činnosti v jednotlivých družích oddílů.

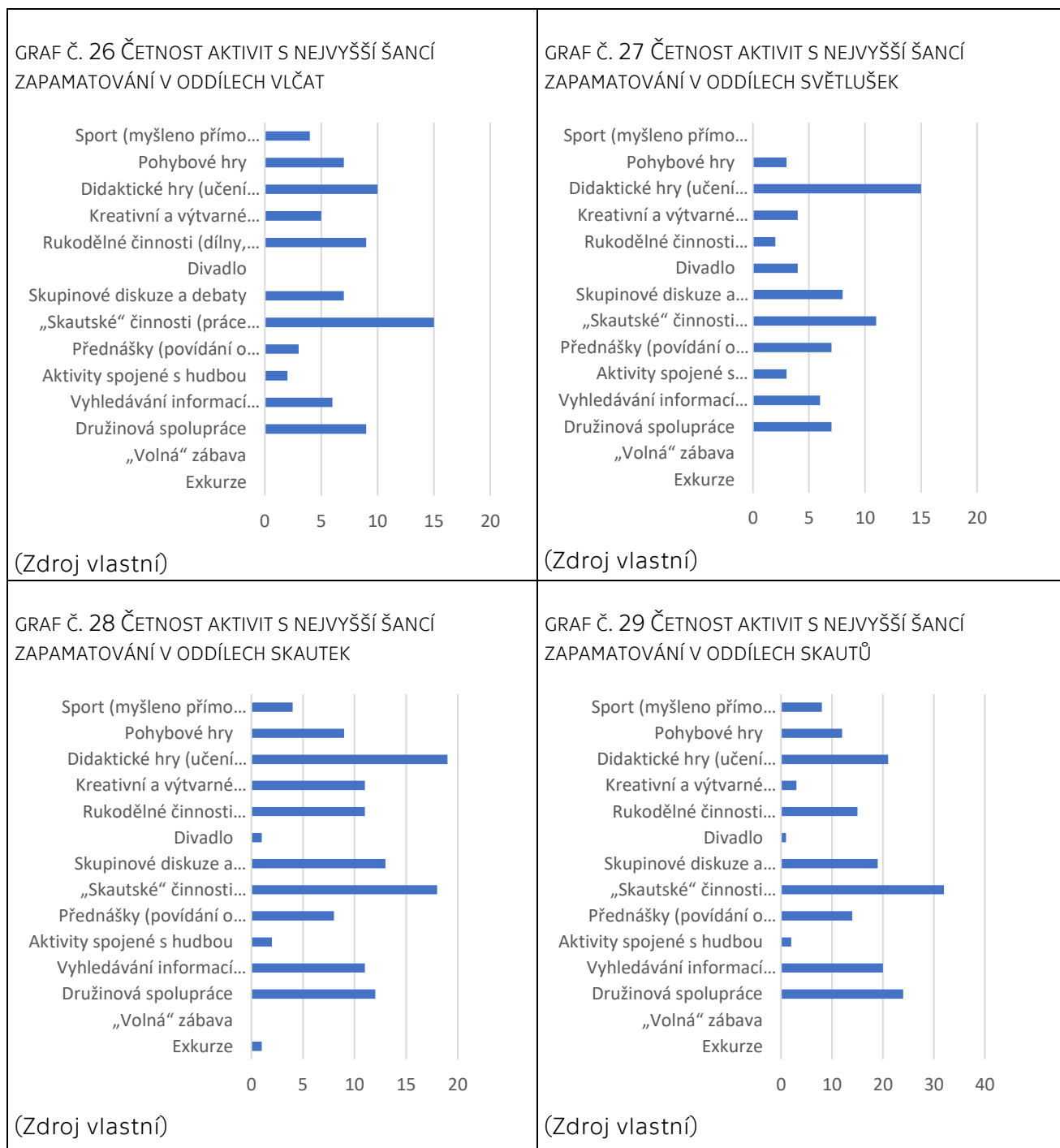
GRAF Č. 25 ČETNOST AKTIVIT S NEJVYŠŠÍ ŠANCÍ ZAPAMATOVÁNÍ

13. Ve kterých aktivitách si myslíte, že jste dětem schopni předat nejvíce vědomostí, které chcete aby si zapamatovaly? (informací, které chcete aby si uchovaly/naučily se je). Můžete vybrat více možností.

(Zdroj vlastní)

TABULKA Č. 5 ČETNOST AKTIVIT S NEJVYŠŠÍ ŠANCÍ ZAPAMATOVÁNÍ V JEDNOTLIVÝCH DRUŽÍCH ODDÍLŮ

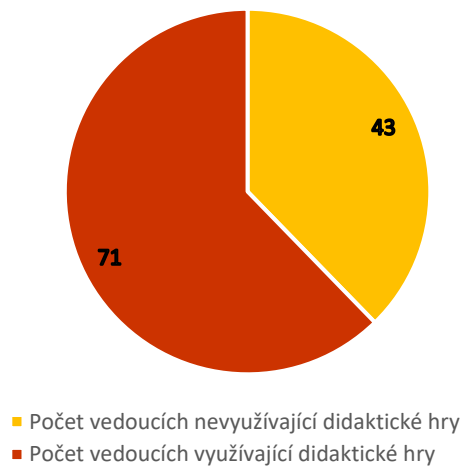
(Zdroj vlastní)

Graf č. 25 nám dává nahlédnout na pedagogickou stránku celého problému a ukazuje aktivity, které vedoucí využívají při potřebě do dětí „dostat“ určité informace. Tak jako celý dotazník, se i tato část ubírá nejvíce cestou her a skautských činností, které bývají nejvíce i cílem výuky. Do popředí se tu dostávají i dříve opomíjené přednášky a vyhledávání informací, kde se děti v nejkratším čase dozví nejvíce potřebných informací. Tabulka č. 5

potom tyto učební aktivity třídí podle druhu oddílu, což nám bude také ku pomoci při tvoření modelových schůzek.

GRAF Č. 30 ZNÁZORNĚNÍ POČTU VEDOUCÍCH VYUŽÍVAJÍCÍCH DIDAKTICKÉ HRY

Využívá alespoň 50% všech vedoucích při svých schůzkách k učení didaktické hry?

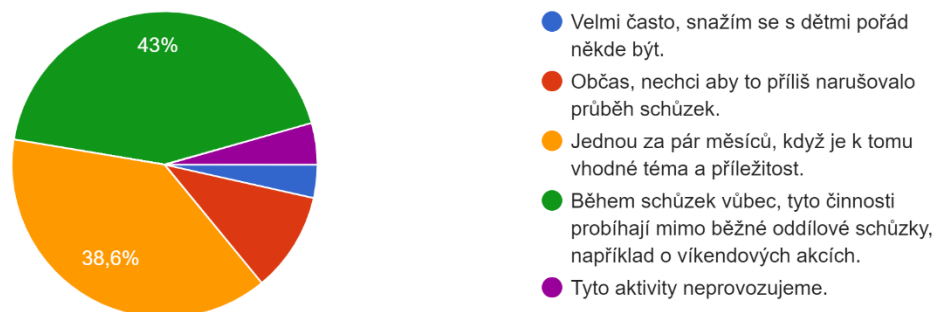
(Zdroj vlastní)

Jako třetí výzkumný předpoklad si práce vytyčila, že alespoň 50 % ze všech vedoucích používá při svých schůzkách k učení didaktické hry. Celkově tyto hry využívá 71 respondentů, což je 62,3 % ze všech dotázaných. Tento výsledek lze tedy přijmout jako platný a potvrdit nám tento výzkumný předpoklad.

GRAF Č. 31 ZNÁZORNĚNÍ ČETNOSTI ORGANIZOVÁNÍ VÝLETŮ NEBO EXKURZÍ PŘI SCHŮZKÁCH

14. Jak často jsou organizovány výlety nebo exkurze jako součást běžných oddílových schůzek?

114 odpovědí

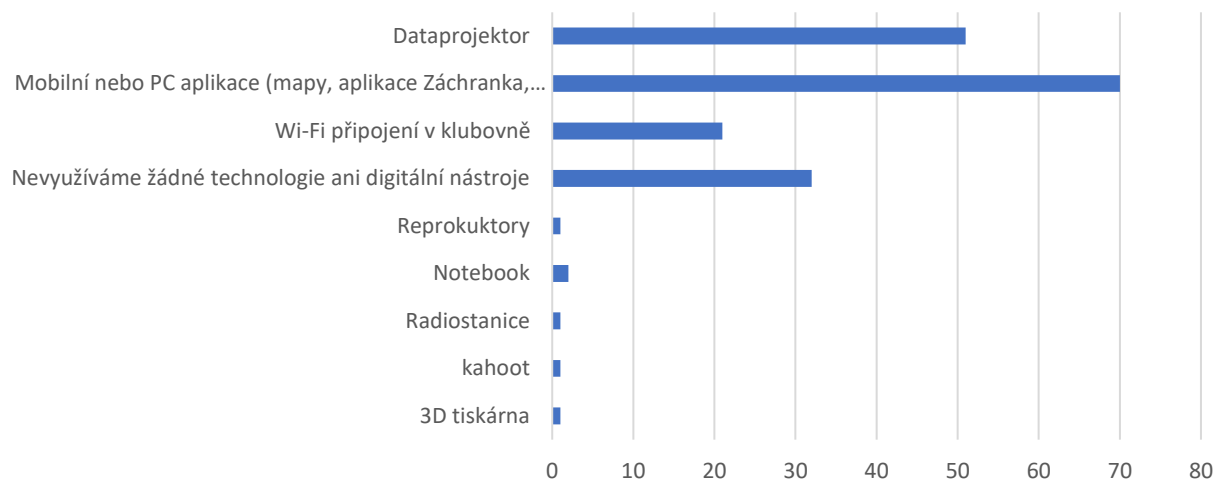
(Zdroj vlastní)

Otázka číslo čtrnáct je zařazena proto, abychom zjistili, jestli v rámci schůzek probíhají exkurze nebo výlety. Graf nám dokazuje to, že při běžných schůzkách na tyto aktivity není mnoho času a že vedoucí nechtějí, aby jim nabourávaly jejich zajatou rutinu. Pouze čtyři

respondenti odpověděli tak, že se snaží navštěvovat exkurze co nejčastěji to jde. Nicméně 49 respondentů se kotázce vyjadřuje tak, že na exkurze a podobné akce využívají další čas strávený s dětmi mimo pravidelné schůzky např. víkendové akce, tábory apod.

GRAF Č. 32 ZNÁZORNĚNÍ VYUŽÍVÁNÍ TECHNOLOGIÍ

15. Jaké technologie využíváte při oddílových schůzkách? Můžete zaškrtnout více možností.

(Zdroj vlastní)

Poslední otázka je doplňková a zjišťuje, zda vedoucí, i v oddílech zaměřených převážně na přírodu, používají některé z novodobých pomůcek a digitálních technologií. Velmi rozšířené jsou mobilní nebo PC aplikace, které zaškrtnulo 70 respondentů. Přispěla k tomu velkou mírou aplikace Záchranka, která je v oddílech velmi rozšířená a pro výuku s ní i dobře zpracovaná. Hned v závěsu je dataprojektor. Stále se však nachází velké množství vedoucích, kteří se drží tradičních procesů a nevyužívají technologie žádné. Mezi 114 dotázanými je jich 32, což je o něco málo víc než třetina. Můžeme tedy říct, že zde dochází k menší kolizi v pohledu na to, jak vést oddíly a co k tomu využívat. Nejspíše díky rozdílu věku respondentů.

5.4 Zhodnocení výsledků

Návratnost dotazníků mě příjemně překvapila a tím pádem i poskytla dostatek informací potřebných k hodnocení. Ukázalo se, že výzkum zaměřený na skauting a jeho činnost byl mezi respondenty velmi kladně přijat. Jako člověka, který dlouhodobě pracuje s dětmi, mě to celkově velice potěšilo. Dva dotazníky jsem i přesto z hodnocení vyloučil z důvodu koedukovaných (smíšených) oddílů. Tyto oddíly mají málo dětí z jedné skupiny, tudíž se spojují a výsledky by zkreslovaly rozložení činností po jednotlivých oddílech. Co se výzkumných předpokladů týče, měl jsem dost dat, abych zodpověděl všechny položené otázky.

První výzkumný předpoklad

První z předpokladů má znění, že alespoň 70 % všech vedoucích, s praxí kratší než dva roky, je ve věkové skupině 15–20 let. Tato otázka vycházela z myšlenky, že děti, které se věnují skautingu a dovrší potřebného věku k vedení oddílu, plynule přechází do pozic vedoucích. Tato myšlenka se však nepotvrdila. Vedoucích s touto dobou praxe

v potřebném věku je jen 56 % z celkového počtu respondentů. Musím říci, že se zde ukazuje dlouhodobý problém pro střediska a to ten, že mladí lidé této věkové skupiny často odchází na střední či vysoké školy mimo jejich dosavadní bydliště a střediska tím přicházejí o nadějně vedoucí. O to víc je pozitivní zjištění, že se po menší či delší pauze opět vrací ke skautingu a k činnostem v oddílech, o čemž svědčí procento vedoucích s praxí menší než dva roky ve vyšším věku.

Druhý výzkumný předpoklad

Druhý předpoklad zní, že alespoň 70 % všech vedoucích, kteří mají splněnou některou skautskou zkoušku, ji podstoupilo po absolvování přidruženého kurzu. V tomto ohledu jsem byl i já překvapen, kolik vedoucích splnilo zkoušku bez absolvování kurzu. Předpoklad vycházel z toho, že zkoušky nejsou lehké a informace získané kurzem jsou ke zdárnému splnění velmi užitečné. Jen to ale potvrdilo moje tušení, že velké procento vedoucích se vzdělává dobrovolně samo v průběhu celé jejich činnosti. I druhý předpoklad tím pádem nemůžu potvrdit, protože pouze 52,6 % respondentů, kteří mají nějakou ze skautských zkoušek, před ní prošlo i přidruženým kurzem.

Třetí výzkumný předpoklad

Poslední z výzkumných předpokladů zní, že alespoň 50 % všech vedoucích využívá při svých schůzkách učení didaktické hry. Zde jsem očekával opravdu velké procento vedoucích, kteří tyto hry využívají. Nakonec je to pouze 62,3 %, což je pro mě trochu zklamání, ale myslím si, že většina vedoucích didaktické hry využívá, aniž by si toho byli vědomi. Často je spojují s výkladem, skupinovými diskuzemi nebo pohybovými hrami. Výsledek pouze reflektuje to, že děti, a obecně všichni skauti, si rádi hrají a je to páteř celé skautské činnosti. Z výsledků je jasné, že míra učení, ať už teoretického nebo praktického, je na vysoké úrovni a děti si často ani neuvědomují, že se při schůzkách dozívají nové znalosti a osvojují nové dovednosti. Avšak i s menším procentem, než bylo očekáváno, můžu tento poslední předpoklad potvrdit.

5.5 Modelové schůzky

Cílem celého dotazníku bylo získat informace pro zpracování modelových schůzek pro nové vedoucí. Tyto schůzky nejsou odborným textem a jsou psané tak, aby byly co nejsrozumitelnější pro všechny dobrovolníky, kteří se do vedení oddílu pustí. Je zde použit osobnější přístup a forma je zpracována způsobem bližším volnočasové skautské činnosti. Ve všech schůzkách je pro zkrácení použita zkratka RR, která ve skautingu označuje rovery a rangers.

5.5.1 Modelová schůzka oddílu vlčat

Modelová schůzka je postavená na předpokladu, že aktivity, které vyžadují dané znalosti, by měly být skautským vedoucím osvojené. Pokud tomu tak není, doporučuji zaměřit se na řádnou přípravu, znalosti si nejprve doplnit, případně si vzít na pomoc někoho, kdo je může dětem předat.

Začátek schůzky (15 minut)

Mnou popsáný začátek a závěr schůzky je typický pro mé domovské skautské středisko a tuto část si může každý upravit podle tradice svého střediska nebo oddílu. Nikde není dáno, že by nový vedoucí nemohl něco pozměnit, nicméně v duchu zachování tradice oddílu, bych většinu ponechal.

Po příchodu dětí na schůzku jim necháme pár minut, aby se mohly vzájemně pozdravit, popovídat si. My si zatím můžeme udělat docházku dětí. Následně si je svoláme k sobě, případně zavedeme nějaký signál, ze kterého děti poznají, že začínáme. Pokud je předem

dáno, jaké pomůcky si mají děti na schůzky nosit, zkontrolujeme je. Poté dětem sdělíme, co je dnes na schůzce čeká, jaké bude její téma.

V případě této schůzky se v rámci zahájení přesuneme na asi 10 minut pěšky vzdálený atletický stadion přístupný pro veřejnost. Pokud by takové hřiště nebylo dostupné, dá se využít hřiště nebo i okolí klubovny, jen to chce větší přípravu. S sebou je nutné vzít věci, které budeme potřebovat, jako tenisáky, švihadla apod. Děti by o této schůzce měly být informovány předem, aby uzpůsobily svůj oděv a vzaly si více pití.

Téma schůzky: Plnění vlčka Atleta

Úvod – seznámení s vlčkem Atletem (5 minut)

Zde je počítáno s tím, že děti znají význam vlčků. Pokud ne, případně máme nováčka, který je zatím nezná, vysvětlíme si obecně jejich význam a možnosti plnění.

Vysvětlíme dětem, že dnes si vyzkoušíme splnit některé z disciplín vlčka Atleta. Ukážeme jim záznamový list a přečteme, co všechno je možné plnit k úspěšnému absolvování. Je dobré mít pro každé dítě tento list nakopírovaný, abychom jim mohli potvrzovat splněné úkoly. K dostání nášivky je třeba splnit alespoň osm úkolů z desíti uvedených. Děti si sami můžou vybrat, které z nich to budou. Vysvětlíme si, že jde o dlouhodobější cestu, nášivku nelze získat za jednu schůzku a pokud se jim nějaký úkol nebude dařit hned, mohou se k němu propracovat postupně. Děti to má motivovat k tomu, aby se zlepšovaly a pracovaly na sobě. Schůzka je však dobré místo na vysvětlení a zkoušku některých disciplín, stejně jako na získání výchozích hodnot pro následující porovnání po tréninku.

1. aktivita – hra Na mrazíka (10 minut)

Při hře jde o to, že jedno z dětí honí ostatní a koho se dotkne je „zmražen“. Takový člověk zůstane stát na místě s roztaženýma nohama. Rozmrazit ho můžou ostatní hráči tím, že mu mezi nohama prolezou. Tím je zpátky ve hře a opět utíká před mrazíkem. Úkolem mrazíka je pochyťat všechny, aby nikdo neměl možnost rozmrazovat. Jen málokdy se to povede, takže je lepší mrazíky po čase střídat. Hra děti baví a dobře se tím zahřejí a rozhýbou před další fyzickou aktivitou.

2. aktivita – rozcvička (10 minut)

Před dalšími aktivitami se rozcvičíme. Rozcvičku může začít vést vedoucí a pak postupně nechat každého, ať přidá jeden další cvik, ale kontroluje, ať je rozcvička smysluplná a důkladná. Dětem to dává dobrý příklad a také to zamezí nechtěným zdravotním úrazům. Do rozcvičky můžeme zapojit i atletickou abecedu, která je sama o sobě jedním z úkolů atleta.

3. aktivita – trénink (45 minut)

Postupně začneme procházet jednotlivé úkoly, zeptáme se dětí, o které z nich by měly největší zájem, protože nám čas zřejmě nezůstane na všechny.

Na začátek je vhodné zařadit běh s měřením rychlosti na 60 metrů, hod a skok. Tyto aktivity mohou být výchozím bodem pro zlepšování v následujících týdnech. Navíc mají děti na začátku nejvíce energie.

Všechny údaje si zapisujeme, ať je následně můžeme hodnotit a porovnávat zlepšení. Pokud máme znalosti, dětem určitě poradíme, jakým způsobem házet a skákat.

Dále je vhodné zařadit mířený hod, může to být odpočinkovou disciplínou. V mezičase si děti můžou trénovat skákání přes švihadlo.

Pokud se někomu podaří splnit některou z podmínek vlčka, můžeme ji ihned potvrdit. Jinak děti motivujeme k tréninku a domluvíme se na další schůzce v budoucnu, kdy můžeme vyzkoušet jejich posun.

Po celou dobu dbáme na to, aby děti pořádně pily, u těchto aktivit je to ještě násobně důležitější než jindy. Cca 10 minut před koncem se ještě pořádně protáhneme, aby děti druhý den neměly bolavé svaly.

Zhodnocení a závěr schůzky (5 minut)

Před koncem schůzky se s dětmi společně posadíme do kruhu, necháme je povědět, co je dnes bavilo nejvíce, jak jsou spokojeni se svými výkony, v čem by se chtěly zlepšovat apod. Případně vyslechneme jejich připomínky.

Na závěr se postavíme na nástup, připomeneme, pokud je čeká něco, na se mají příště připravit, něco si přinést apod. Rozloučíme se oddílovým pokřikem.

V tomto případě bylo počítáno s tím, že si po domluvě rodiče děti vyzvednou u stadionu. Jinak by bylo nutné počítat ještě s časem na návrat ke klubovně.

OBRÁZEK Č. 1 ZÁZNAMOVÁ KARTA VLČKA ATLETA

Atlet / Atletka

Baví mě pohyb. Rád/a běhám, skáču, házím a chci se zlepšovat. Olympijské heslo „rychleji, výše, silněji“ je mi blízké.

1. **Běh přes překážky.** Zaběhnu opičí dráhu nebo překážkový běh.
2. **Atletická abeceda.** Zúčastním se atletické rozcvičky, která na závěr obsahuje atletickou abecedu (např. líftink, skipink, zakopávání, předkopávání, odpichy). Dva prvky si zapamatuji a představím je šestce.
3. **Zlepšení v rychlostním běhu.** Změřím si běh na vzdálenost asi 60 metrů. Startuji z nízkého startu na povely „připravit se-pozor-řed“. Po dobu tří týdnů budu pravidelně trénovat. V běhu na vzdálenost 60 metrů si zlepším čas.
4. **Zlepšení ve skoku dalekém (z místa nebo s rozběhem).** Změřím si, jak daleko doskočím od místa odrazu, a týden budu pravidelně trénovat, abych se zlepšil/a.
5. **Zlepšení v míření.** Domluví se s vedoucí/m a vyberu si cíl, na který budu mířit z určité vzdálenosti. Spočítám si, jakou mám úspěšnost z deseti pokusů. Po týdenním tréninku házení na cíl se v úspěšnosti zlepším.
6. **Hod do dálky.** Změřím si, jak daleko dohodím míčkem velikosti tenisáku či jeho náhradou (např. improvizovanou koulí). Pravidelně 14 dní trénuji a průběžně si zapisuji výsledky. Představím je šestce.
7. **Běhací hra.** Zahrají si běhací hru, při které uběhnu alespoň půl kilometru a maximálně jeden kilometr.
8. **Obratnost.** S kamarády a kamarádkami pětkrát navštívím dětské nebo přírodní hřiště.
9. **Štafetový běh.** Zúčastním se štafetového běhu s využitím štafetového kolíku nebo jeho obdoby. Tým má alespoň čtyři členy a délka tratě pro každého člena je minimálně 100 metrů.
10. **Skákání přes švihadlo.** Po domluvě s vedoucí/m si vyberu, jestli se naučím nový způsob přeskakování přes švihadlo (např. dvojskok, vajíčko pozadu), nebo vydržím skákat v kuse minutu snožmo bez chyby.

Splněno dne: .....

Podpis vedení oddílu: .....

SKAUT

(Zdroj: Skaut odborky pro vlčata, světlušky a žabičky, 2019)

5.5.2 Modelová schůzka oddílu světlušek

Modelová schůzka je postavená na předpokladu, že aktivity, které vyžadují dané znalosti, by měly být skautským vedoucím osvojené. Pokud tomu tak není, doporučuji zaměřit se na řádnou přípravu, znalosti si nejprve doplnit, případně si vzít na pomoc někoho, kdo je může dětem předat.

Začátek schůzky (10 minut)

Mnou popsany začátek a závěr schůzky je typický pro mé domovské skautské středisko a tuto část si může každý upravit podle tradice svého střediska nebo oddílu. Nikde není dáno, že by nový vedoucí nemohl něco pozměnit, nicméně v duchu zachování tradic oddílu, bych většinu ponechal.

Po příchodu dětí na schůzku jim necháme pár minut, aby se mohly vzájemně pozdravit, popovídat si. My si zatím můžeme udělat docházku dětí. Následně si je svoláme k sobě, případně zavedeme nějaký signál, ze kterého děti poznají, že začínáme. Pokud je předem dáno, jaké pomůcky si mají děti na schůzky nosit, zkontrolujeme je. Poté dětem sdělíme, co je dnes na schůzce čeká, jaké bude její téma. Téma schůzky by se mělo prolínat většinou aktivit, není však nutné snažit se ho napasovat zcela všude. Například na začátek schůzky se hodí hra na uvolnění, rozehrání, pro zábavu.

Téma schůzky: Přivolání první pomoci

1.aktivita – hra Evoluce (10 minut)

Na začátku jsou všechny děti vajíčka. Chodí po místnosti nebo ohraničeném území a rukama dělají mlýnek a říkají "guli guli guli". Když se dvě vajíčka střetnou, zahrají si "souboj" - kámen, nůžky, papír. Z vítězného vajíčka se stane kuřátko, které chodí, kýve se, pípá a hledá další kuřátko. Ten, kdo prohraje, je nadále vajíčko. Když se střetnou dvě kuřátka, tak ten, kdo vyhraje, je dinosaurus. Ten chodí po místnosti a dělá pohyb tyranosaura s rukama na prsou a říká při tom "dingo dingo dingo dingo". Ten, který prohraje, se stává zpět vajíčkem. Další úroveň je člověk, který normálně chodí a říká "člo člo člo". Když se střetnou dva lidé, z vítěze se stává bůh a hra tím pro něj končí. Pro méně drásající hru je možná varianta, kdy při prohře se evoluční úroveň hráče nesnižuje, ale zůstává stejná. Pro delší hru si může každé dítě udělat na papír čárku za každou uzavřenou evoluci, tzn. když se dostane na boha a začít znovu od začátku od vajíčka. Tato hra je vhodná ven i dovnitř. Je to hra o šikovnosti i o štěstí, ale děti to opravdu hodně baví, ideálně když se zapojí i vedoucí.

2. aktivita – První pomoc (60 minut)

Posadíme si děti kolem sebe a přečteme jim předem příběh. Ten si připravíme předem, může jít například o dvě kamarádky, které si vyjely na kole, ale jedna měla nehodu, srazila se se stromem, neměla prilbu a upadla do bezvědomí. Povíme jim, že situace je vážná a musí zavolat pomoc, v klubovně však pro tentokrát mají připravenou nápovědu. Děti rozdělíme na čtyři skupinky. Po klubovně si předem poschováváme čtyři sady po devíti kartičkách s činnostmi nutnou k přivolání první pomoci. Děti se rozběhnou po klubovně a hledají kartičky své barvy. Po jedné je nosí na předem určené místo, kde je potom postupně začnou řadit podle toho, jak by činnosti měli následovat po sobě. Až budou mít seskládáno všichni, hru ukončíme.

Kartičky je vhodné vytisknout na barevné papíry.

PŘIVOLÁNÍ POMOCI

Umíme se učit

NAJDU TELEFON

**PŘEDSTAVÍM SE
CELÝM JMÉNEM**

**SOS TÍSŇOVÁ
LINKA 112**

HASIČI 150

**ZÁCHRANNÁ
SLUŽBA 155**

POLICIE 158

**VYTOČÍM
SPRÁVNÉ ČÍSLO**

**STRUČNĚ POPÍŠI,
CO SE STALO**

(Zdroj: <https://chystamprogram.skaut.cz/hledat-aktivity/co-umim-a-znam/budme-pripraveni/736-privolani-pomoci>)

PŘIVOLÁNÍ POMOCI

Umíme se učit

 <p>ŘEKNU, KDE JSEM</p>	 <p>ODPOVÍDÁM NA OTÁZKY</p>
 <p>ČEKÁM NA POMOC</p>	 <p>ZAPOJÍM SE DO POMOCI</p>

(Zdroj: <https://chystamprogram.skaut.cz/hledat-aktivity/co-umim-a-znam/budme-pripraveni/736-privolani-pomoci>)

PŘIVOLÁNÍ POMOCI

Umíme se učit

(Zdroj: <https://chystamprogram.skaut.cz/hledat-aktivity/co-umim-a-znam/budme-pripraveni/736-privolani-pomoci>)

Správné řešení úkolu je:

1. Najdu telefon
2. Vytočím správné číslo
3. Představím se celým jménem
4. Stručně popíši, co se stalo
5. Řeknu, kde jsem
6. Odpovím na otázky
7. Čekám na pomoc
8. Počkám na instrukci od dispečera, že mám telefon zavěsit
9. Zapojím se do pomoci

Po dohrání hry si opět sesedneme k sobě. Postupně projdeme, jakým způsobem děti řadily kartičky, proč to tak dělaly a zda jim tam nějaká činnost třeba nechyběla. Můžeme dětem rozdat vytištěné karty první pomoci, které si nalepí do svých deníků.

OBRÁZEK Č. 5 KARTA PRVNÍ POMOCI

(Zdroj: <https://www.behance.net/gallery/59039913/Karta-prvni-pomoci-pro-Cerveny-kriz-Praha>)

Následně si přivolání první pomoci vyzkoušíme prakticky. Za tímto účelem je potřeba mít k dispozici mobilní telefon s nainstalovanou cvičnou aplikací Záchranka. Tato aplikace má testovací variantu, kterou se můžeme spojit s druhým telefonem. Ideálně je vhodné domluvit se s někým dalším, komu takto cvičně zavoláme, že nám zahraje dispečera Záchrané služby. Je dobré, aby dispečera hrál někdo znalý první pomoci, který dokáže věrohodně simulovat dovolání se na záchranku.

Dětem nejprve aplikaci podrobněji představíme, reálně ukážeme, co a jak se v aplikaci zapíná, co všechno umí a jak velké má výhody. Poté se vrátíme k úvodnímu příběhu a zahrajeme si ho. Někdo z dětí bude tedy zraněný a druhý si zkusí „zavolat“ na testovací záchranku. Takto se v roli volajícího vystřídají všechny děti, mohou si tak prakticky vyzkoušet celý postup.

Děti také poučíme o tom, že máme k dispozici cvičnou aplikaci a není možné takto zkoušet volat na reálnou záchranku.

Závěr (10 minut)

Před koncem schůzky se s dětmi společně posadíme do kruhu, necháme je povědět, co je dnes bavilo nejvíce, co nového objevily, poznaly apod. Případně vyslechneme jejich připomínky.

Na závěr se postavíme na nástup, připomeneme, pokud je čeká něco, na se mají příště připravit, něco si přinést apod. Rozloučíme se oddílovým pokřikem.

5.5.3 Modelová schůzka oddílu skautek

Modelová schůzka je postavená na předpokladu, že aktivity, které vyžadují dané znalosti, by měly být skautským vedoucím osvojené. Pokud tomu tak není, doporučuji zaměřit se na řádnou přípravu, znalosti si nejprve doplnit, případně si vzít na pomoc někoho, kdo je může dětem předat.

Začátek schůzky (10 minut)

Mnou popsany začátek a závěr schůzky je typický pro mé domovské skautské středisko a tuto část si může každý upravit podle tradice svého střediska nebo oddílu. Nikde není dáno, že by nový vedoucí nemohl něco pozměnit, nicméně v duchu zachování tradic oddílu, bych většinu ponechal.

Po příchodu dětí na schůzku jim necháme pár minut, aby se mohly vzájemně pozdravit, popovídat si. My si zatím můžeme udělat docházku dětí. Následně si je svoláme k sobě, případně zavedeme nějaký signál, ze kterého děti poznají, že začínáme. Pokud je předem dáno, jaké pomůcky si mají děti na schůzky nosit, zkontrolujeme je. Poté dětem sdělíme, co je dnes na schůzce čeká, jaké bude její téma. Téma schůzky by se mělo prolínat většinou aktivit, není však nutné snažit se ho napasovat zcela všude. Například na začátek schůzky se hodí hra na uvolnění, rozehřátí, pro zábavu.

Téma schůzky: Orientace na mapě

1. aktivita – hra Ostrov (10 minut)

Svoláme všechny děti k sobě a vysvětlíme jim pravidla hry. Vytvoříme, například z lana, mikin nebo toho, co máme k dispozici, území přibližně velikosti žíněnky, není nutné přesné měření. Úkolem dětí je, aby se všechny naskládaly do daného území. Žádná část těla se nesmí dotýkat země mimo něj. Je to lehké a hned to zvládnou. Po úspěšném dokončení jim území cca o jednu třetinu zmenšíme. A opět se díváme, jak se s daným problémem popasují. Takto území stále více zmenšujeme a sledujeme, jak začíná docházet k taktizování, vymýšlení a spolupráci všech členů oddílu na zdárném splnění. Pro děti to bývá zábavné, baví je to, navíc to prohloubí komunikaci a spolupráci.

2. aktivita – hra Věštkyň (5 minut vysvětlení + 25 minut hra)

Rozdělíme oddíl na dvě nebo více stejně početných skupin. Pro tuto hru budeme potřebovat ještě stejný počet dospělých osob, jako je skupin. Pokud je nemáme k dispozici, můžeme zapojit nejstarší děti, které budou číst otázky. Vedoucí bude věštkyň.

Vysvětlíme si pravidla, ujistíme se, že všichni poslouchají a na závěr výkladu si i názorně ukážeme, co mají děti dělat. Hráči ve skupině budou stát za sebou na startovací čáře, cca 20 metrů od nich bude stát člověk, který bude číst otázky. Před každou družinou stojí jeden. Ten bude mít papír se seznamem otázek a odpovědí. Tento člověk bude pouze číst otázky a není členem týmu. Bokem uděláme ještě jedno stanoviště pro věštkyňu, což bude hlavní vedoucí.

Po odstartování vybíhá jedno dítě z každé skupiny směrem k člověku s otázkami, který stojí před jeho družinou. Ten mu přečte první z otázek. Pokud dítě odpoví správně, vrací se ke své družině a vybíhá další. Pokud odpoví špatně, vrací se také ke své družině, přetlumočí otázku a může se poradit. Po co nejrychlejší poradě se vrací a oznamuje odpověď, na které se ve družině domluvili. Když odpoví správně, vrací se a následuje další člen, pokud však odpoví i podruhé špatně, následuje co nejrychlejší přesun k Věštkyňu, která mu za drobný úkol (např. deset dřepů) poradí správnou odpověď. Po předání správné odpovědi se vrací ke své družině a vybíhá další. Postup se opakuje, dokud nejsou zodpovězeny všechny otázky, nebo nevyprší předem určený čas. Vedoucí si čas může upravovat podle toho, jak to děti baví nebo kolik jim toho ještě zbývá. Zezáčátku je možné, že se děti budou plést, kam mají běžat, je na vedoucím, aby je nasměroval.

Otázky mohou být zaměřené na jakékoliv téma, které je zrovna aktuální. Děti se tak zábavnou formou dozvídají nové informace.

Otázky:

1. Kdo je zakladatelem českého skautingu? (Antonín Benjamin Svojsík)
2. Kde je na mapě sever? (nahore)
3. Vyjmenuj šest jehličnatých stromů? (smrk, jedle, borovice, modřín, tis, tůje, jalovec, cedr, cypřišovic, damaron, douglaska, jalovec, jedlovec, zerav, tisovec, wollemie, sekvojec, metasekvoje)
4. Kdo zavedl povinnou školní docházku? (Marie Terezie)
5. Vyjmenuj alespoň dvě věci, podle kterých se zorientujeme v přírodě bez kompasu nebo buzoly? (lišejníky, mraveniště, hvězdy, kostely, slunce, pařezy, ...)
6. Co roste kořenem vzhůru? (horní zuby)
7. Z čeho se dělají palačinky? (sůl, cukr, mouka, mléko, vejčká)
8. Kdo byl první český prezident? (Václav Havel)
9. Jaké jsou barvy olympijský kruhů? (černá, červená, žlutá, zelená modrá a zastupují kontinenty)
10. Kdo je vyobrazen na deseti tisícovce? (nikdo, není)
11. Jak se nazývá světová strana, na které vychází slunce? (Východ)
12. Jak se anglicky řekne sever? (North)
13. Jak se jmenoval pejsek z Macha a Šebestové? (Jonatán)
14. Co používáme k určování světových stran? (kompas, buzolu, ...)
15. Kdo složil českou hymnu? (J. K. Tyl, František Škroup)
16. Jak dlouho trvala třicetiletá válka? (30 let)
17. Jaký je náš národní strom? (Lípa srdčitá)
18. O které oko přišel Jan Žižka z Trocnova? (o obě)

3. aktivita – Orientace na mapě (30 minut)

Sesedneme si s k sobě, abychom viděli a slyšeli. Do skupinky cca po třech až čtyřech rozdáme mapu. Postupně ukazujeme na mapě jednotlivé údaje a položky, popisujeme je, vysvětlujeme, co jaký údaj znamená a k čemu slouží. Vysvětlíme, k čemu je určená legenda a jak se v ní hledá. Po popsání mapy si ukážeme jak ji usevernit pomocí buzoly a proč je to důležité. Chvilku děti necháme, ať se s mapou seznámí, prohlédnou si ji a potom je opět posadte k sobě ať jim můžete vysvětlit další činnost.

Dále si každá skupinka najde místo stranou od ostatních a naplánuje si virtuální výlet. Každá skupinka si na papír popíše cestu z bodu, kde se nachází, až na určité místo, které

si vyberou, ale nikomu ho nepoví. Po dokončení psaní se zase sejdeme opět pohromadě, jedna skupina oznámí výchozí bod a dál popisuje cestu tak, jako by po ní opravdu šla. Ostatní skupinky mají za úkol ve své mapě sledovat postup, a tak s dojít až na konec výletu.

Příklad popisu:

Po levé ruce máme kostel, po své pravé silnici. Podél silnice jsme se vydaly na jih asi půl kilometru. Poté jsme zahnuly doprava na turistickou žlutou značku a poté jsme dál pokračovaly asi 2 kilometry. Narazily jsme na rozcestí, u kterého jsme se daly severní cestou. Vpravo jsme měly celou dobu velký kopec s vysílačem. Obešly jsem ho dokola, až jsme přišly k rozcestí, na kterém jsme nikam neuhnuly a šly rovně. Po této cestě jsme urazily asi 400 metrů do kopce a přišly k rozhledně. Kde jsme?

Skupinky se postupně vystřídají a ostatní sledují jejich cestu. Při sledování se mezi sebou ve skupince domlouvají a radí. Ideálně tak, aby je ostatní skupinky neslyšely.

Zhodnocení a ukončení schůzky (10 minut)

Před koncem schůzky se s dětmi společně posadíme do kruhu, necháme je povědět, co je dnes bavilo nejvíce, co nového objevily, poznaly apod. Případně vyslechneme jejich připomínky.

Na závěr se postavíme na nástup, připomeneme, pokud je čeká něco, na se mají příště připravit, něco si přinést apod. Rozloučíme se oddílovým pokřikem.

5.5.4 Modelová schůzka oddílu skautů

Modelová schůzka je postavená na předpokladu, že aktivity, které vyžadují dané znalosti, by měly být skautským vedoucím osvojené. Pokud tomu tak není, doporučuji zaměřit se na řádnou přípravu, znalosti si nejprve doplnit, případně si vzít na pomoc někoho, kdo je může dětem předat.

Začátek schůzky (10 minut)

Mnou popsáný začátek a závěr schůzky je typický pro mé domovské skautské středisko a tuto část si může každý upravit podle tradice svého střediska nebo oddílu. Nikde není dáno, že by nový vedoucí nemohl něco pozměnit, nicméně v duchu zachování tradic oddílu, bych většinu ponechal.

Po příchodu dětí na schůzku jim necháme pár minut, aby se mohly vzájemně pozdravit, popovídat si. My si zatím můžeme udělat docházku dětí. Následně si je svoláme k sobě, případně zavedeme nějaký signál, ze kterého děti poznají, že začínáme. Pokud je předem dáno, jaké pomůcky si mají děti na schůzky nosit, zkontrolujeme je. Poté dětem sdělíme, co je dnes na schůzce čeká, jaké bude její téma. Téma schůzky by se mělo prolínat většinou aktivit, není však nutné snažit se ho napasovat zcela všude. Například na začátek schůzky se hodí hra na uvolnění, rozehtání, pro zábavu.

Téma schůzky: Poznávání ohňů

1. zahřívací aktivita – hra Chyť plamínek (10 minut)

Nejdříve vysvětlíme dětem hru. Cílem je chytit plamínek. Docílí toho tak, že kolem něj uděláte kruh ze svých těl, minimálně musí být alespoň ze čtyř dětí, které se chytí za ruce. Z dětí vytvoříme kruh, ve kterém se drží za ruce, aby všechny věděly, jak to má vypadat. Zdůrazníte jim, že plamínek musí být uprostřed nich. Schválně jim neříkejte, co je vlastně ten plamínek. Závěr vysvětlování zakončíme zvýšením hlasu a formulí „a plamínek jsem JÁ“. Vydržíme pár vteřin, než jim to dojde a poté začneme utíkat. Děti ocení naše zapojení do hry a na začátek schůzky je to lehce probudí. V případě rychlého chycení můžeme hru opakovat s tím, že vyberete jako plamínek někoho z dětí.

2. aktivita – hra Najdi oheň (5 minut vysvětlení + cca 15 minut hra)

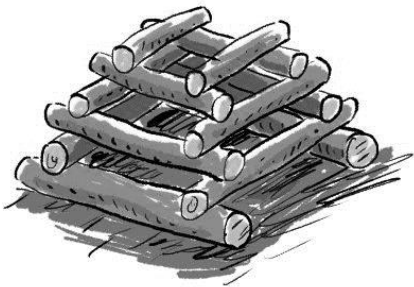
Na hru je potřeba rozvěsit lístečky. Po vymezeném prostoru (okolí klubovny) rozvěsíme dva typy lístečků. Ideální je, když děti nevidí předem, kde jsou lístečky schované. Může je tedy rozmístit druhý vedoucí nebo pomocník během předchozí aktivity nebo děti na chvíli zabavíme jinak. Na jednom druhu lístečků budou obrázky s různými druhy ohňů, na druhém budou jejich názvy. Lístečky budou poschovávány různě po zemi, pověšené na stromech, na klubovně apod. Dětem řekneme předem, kolik lístečků hledají.

Děti rozdělíme do skupin ideálně po třech nebo čtyřech, můžeme zvolit formou losování, nebo je nechat vybrat kdo s kým chce být. Každá skupinka bude mít svoje stanoviště někde mimo hrací plochu s lístečky a bude mít tužku a papír. Účelem je štafetově vybíhat ze stanoviště, najít jeden lísteček, zapamatovat si ho a přiběhnout zpátky. Lístečky děti nebudou odnášet. Ve chvíli, kdy dorazí jeden, může hned vybíhat druhý. Pokud děti najdou lísteček s obrázkem, musí ho na papír co nejpřesněji nakreslit, jestli našly lísteček s názvem, pak ho jenom zapíšou. Úkolem je přiřadit k šesti obrázkům jejich šest názvů. Vyhrává ta skupinka, které bude mít jako první všechno zakresleno a přiřazeno správně. Kdyby hra trvala příliš dlouho nebo děti nedokázaly ohně správně pojmenovat, máme připravený nějaký menší úkol, za jehož splnění jim poradíme s jedním názvem ohně. Tuto možnost uvedme v platnost až po nějaké době hry, když už opravdu uvidíme, že děti tápou a nemůžou na nic přijít. Ve většině případů to vůbec není potřeba.

Na závěr hry posbíráme lístečky s obrázky a všem vysvětlíme, k čemu daný oheň slouží a čím se vyznačuje.

Tato hra se dá snadno modifikovat i na jiné téma (stromy, zvířata apod.)

TABULKA Č. 6 OBRÁZKY A NÁZVY OHŇŮ

	<p>Pagoda</p>
	<p>Hranice</p>

Pyramida

Strážní
(hlídkový)
oheň

Závěs na
kotlík

Rožeň

(Zdroj vlastní)

3. aktivita – příprava a rozdělávání ohně (40 minut)

Každá skupinka si vybere jeden z výše zmíněných ohňů a v následujících cca 10–15 minutách se ho bude snažit postavit. Pokud máme k dispozici více ohnišť, můžeme všechny připravovat k zapálení. Pokud ne, připravíme je pouze tak, aby si je po dokončení ostatní skupinky mohly prohlédnout, jak v reálu vypadají.

Počítá se s tím, že na místě máme k dispozici dřevo, pokud to tak není, musí si děti materiál sehnat, ale je potřeba počítat s časem navíc. Možností je také stavět pouze ukázkové ohně z jiného materiálu (pastelky, špejle, dle fantazie dětí, ...).

Po dokončení si s dětmi projdeme jednotlivé ohně, ukážeme si ještě jednou, jak mají vypadat, co mají splňovat a k čemu slouží.

Následuje vytvoření jednoho společného ohně, který nakonec zapálíme. Zde se počítá s dispozicí ohniště, vhodného dřeva a vody k uhašení. Během přípravy jednoho z ohnišť, které jsme si kolektivně vybrali, můžeme dětem popisovat, jak se ohniště dělá, co je nejlepší k rozhoření, na co si mají dát pozor při výstavbě a při zapalování. Pod dohledem mohou děti na závěr oheň zapálit. Oheň musí být stále pod dohledem, aby nedošlo ke zranění nebo k rozšíření ohně. Před odchodem oheň necháme dohořet a pořádně prolijeme vodou. Děti poučíme, jak oheň uhasit, a kdy od něj můžeme odejít.

Rekapitulace a ukončení schůzky (10 minut)

Před koncem schůzky se s dětmi společně posadíme do kruhu, necháme je povědět, co je dnes bavilo nejvíce, co nového objevily, poznaly apod. Případně vyslechneme jejich připomínky.

Na závěr se postavíme na nástup, připomeneme, pokud je čeká něco, na se mají příště připravit, něco si přinést apod. Rozloučíme se oddílovým pokřikem.

V případě schůzky, na které se rozdělával oheň, vedoucí ještě jednou zkontrolují stav ohniště.

Závěr

Téma volnočasové pedagogiky a skautingu byl pro mě, jako pro člověka, který celý život pracuje s dětmi v rámci několika institucí a agentur, naprosto přirozenou volbou a jsem opravdu moc rád, že se setkal s tak pozitivním vnímáním od mých kolegů, o čemž svědčí hlavně návratnost dotazníků a verva, se kterou jednotliví vedoucí odpovídali. Cílem bylo vytvoření čtyř modelových schůzek, které by pomohly začínajícím a tápajícím vedoucím v počátcích jejich počínání. Tento cíl byl splněn a z hodnot zjištěných při vyhodnocení dotazníků se dá i nadále vytvářet hodnotný program pro různé druhy organizací.

V rámci dílčích úkolů jsem dospěl k poznání, že začínat jako vedoucí u skautských oddílů již není pouze v režii mladých lidí. Z informací vyplývá, že se čím dál tím víc starších jedinců začíná angažovat v dobrovolných aktivitách spojených se skautingem a začínají vést oddíly i v pokročilejším věku. Velké množství vedoucích se také vzdělává ve svém volném čase a aktivně se tím podílí na činnosti svých středisek. Procento členů, kteří se ke splnění potřebných zkoušek přihlásilo i bez absolvování některého z kurzů, je až překvapující, ale vyjadřuje to ochotu se vzdělávat i svojí vlastní iniciativou a prostředky.

Skauting má již dlouholetou tradici a nijak tedy nepřekvapí zjištění, že výsledky mého výzkumu kopírují celkovou ideologii tohoto hnutí. Nejčastějšími aktivitami, které děti baví a dokážou je zaktivizovat, jsou hry, ve kterých se snoubí učení, kolektivní spolupráce, sport, logické myšlení a jiné. Na schůzkách opravdu dochází k všestrannému rozvoji dovedností, osobnosti dětí a k získávání kladných hodnot do budoucího života. Na závěr si neodpustím citovat slova zakladatele českého skautingu, A. B. Svojsíka, jak píše Bečák. Byť jsou tato slova stará, jsou neustále aktuální, ba co více, snad i žádoucí pro současnou mládež. „Ve skautské práci volám: Více přírody! Ta je nejlepším učitelem, lékařem i vychovatelem. Ta nám poví a dokáže více, než dovedeme my, lidé. Pravím dále: Více primitivismu! Pryč s kuchaři z povolání z našich táborů! Pryč s takzvanými pomocnými službami dospělých lidí při stavbě tábora! Pryč se vší zchoulostivělostí, komfortem, padělanou nádherou a hračkami. Čeká nás život možná tuze tvrdý a drsný, připravujme se! Neslevujme ze skautské poctivosti, čestnosti, plnění skautského slibu a zákona. Pro lidi bezcharakterní není ve skautingu místo! Jejich vliv je zhoubou pro mladé duše, nebezpečím pro celé hnutí!“³

---

³ BEČÁK, Zdeněk. *Program skautských táborů*. Skautské prameny. Liberec: Skauting, 1997. ISBN 80-854-2120-8. s.7.

Seznam použité literatury

1. HÁJEK, Bedřich; HOFBAUER, Břetislav a PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogické ovlivňování volného času: současné trendy*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-473-1.
2. VÁŽANSKÝ, Mojmír a SMÉKAL, Vladimír. *Základy pedagogiky volného času*. Edice pedagogické literatury. Brno: Paido, [asi 1995]. ISBN 80-901737-9-9.
3. PÁVKOVÁ, Jiřina. *Pedagogika volného času: teorie, praxe a perspektivy mimoškolní výchovy a zařízení volného času*. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-295-5.
4. KALHOUS, Zdeněk a OBST, Otto. *Školní didaktika*. Vyd. 2. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-571-4.
5. MAŇÁK, Josef a ŠVEC, Vlastimil. *Výukové metody*. Brno: Paido, 2003. ISBN 80-7315-039-
6. SKALKOVÁ, Jarmila. *Obecná didaktika: vyučovací proces, učivo a jeho výběr, metody, organizační formy vyučování*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1821-7.
7. OPATŘIL, Stanislav. *Pedagogika pro učitelství prvního stupně základní školy: celostátní vysokoškolská učebnice pro studenty pedagogických fakult*. Učebnice pro vysoké školy (Státní pedagogické nakladatelství). Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1985
8. VÁŽANSKÝ, Mojmír. *Základy pedagogiky volného času*. 2. dopl. vyd. Brno: Print-Typla, 2001. ISBN 80-86384-00-4.
9. CHRÁSKA, Miroslav. *Metody pedagogického výzkumu: základy kvantitativního výzkumu*. Pedagogika (Grada). Praha: Grada, 2007. ISBN 978-80-247-1369-4.
10. GAVORA, Peter. *Úvod do pedagogického výzkumu*. Edice pedagogické literatury. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-79-6.
11. BEČÁK, Zdeněk. *Program skautských táborů*. Skautské prameny. Liberec: Skauting, 1997. ISBN 80-854-2120-8.

Internetové zdroje:

1. WORLD ORGANIZATION OF THE SCOUT MOVEMENT. *Scouts* [online]. 2018, 2023 [cit. 2024-03-29]. Dostupné z: <https://www.scout.org/scout-movement>
2. JUNÁK – ČESKÝ SKAUT. *Skaut* [online]. c2024 [cit. 2024-03-29]. Dostupné z: <https://www.skaut.cz/skauting/historie/>
3. JUNÁK – ČESKÝ SKAUT, Z. S. Křižovatka. JUNÁK – ČESKÝ SKAUT, Z. S. *Předpis: Stanovy spolku (vč. Přejížděného dodatku č. 1)* [online]. 2022 [cit. 2024-03-29]. Dostupné z: <https://kruzovatka.skaut.cz/spisovna/stanovy-junaka-ceskeho-skauta/2022-06/predpis-stanovy#s5cbe61d3-c6d1-4c10-b60e-fce55445f9b7>
4. JUNÁK – ČESKÝ SKAUT, Z. S. Křižovatka. JUNÁK – ČESKÝ SKAUT, Z. S. *Vzdělávací systém* [online]. ©2014-2015 [cit. 2024-03-29]. Dostupné z:

<https://archiv2.krizovatka.skaut.cz/organizace/vzdelavani/vzdelavaci-system?autologin=1>

5. SKAUT ODBORKY PRO VLČATA, SVĚTLUŠKY A ŽABIČKY. *Atletka atlet* [online]. c2024 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://vlcciasvetylka.skaut.cz/atlet-atletka/>

6. Karta první pomoci pro Červený kříž Praha. In: PIJANOVA, Kateřina. *Behance.net* [online]. 2017 [cit. 2024-04-17]. Dostupné z: <https://www.behance.net/gallery/59039913/Karta-prvni-pomoci-pro-Cervený-kriz-Praha>

Seznam obrázků

Obrázek č. 1 Záznamová karta vlčka atleta	51
Obrázek č. 2 Přivolání první pomoci 1.....	53
Obrázek č. 3 Přivolání první pomoci 2.....	54
Obrázek č. 4 Přivolání první pomoci 3.....	55
Obrázek č. 5 Karta první pomoci.....	56

Seznam tabulek

Tabulka č. 1 počet vykonaných zkoušek a kurzů	37
Tabulka č. 2 rozdělení výskytu jednotlivých druhů aktivit mezi oddíly	39
Tabulka č. 3 Četnost užívání konkrétních aktivit v jednotlivých družích oddílů	41
Tabulka č. 4 Četnost nejvíce aktivizujících aktivit v jednotlivých družích oddílů	43
Tabulka č. 5 Četnost aktivit s nejvyšší šancí zapamatování v jednotlivých družích oddílů	45
Tabulka č. 6 Obrázky a názvy ohňů	60

Seznam grafů

Graf č. 1 Přehled věkových skupin vedoucích.....	33
Graf č. 2 Doba praxe respondentů	34
Graf č. 3 Procentuální znázornění četnosti věkových skupin vedoucích s praxí menší než 2 roky	34
Graf č. 4 Procentuální znázornění rozložení vedoucích mezi oddíly	35
Graf č. 5 Procentuální znázornění intervalů schůzek	35
Graf č. 6 Procentuální ukazatel získaného skautského vzdělání	36
Graf č. 7 Počty vykonaných kurzů před zkouškou	36
Graf č. 8 Poměr splněných zkoušek a absolvovaných přidružených kurzů.....	37
Graf č. 9 Procentuální znázornění pomoci kurzů v oddílové činnosti	38
Graf č. 10 Četnost jednotlivých druhů aktivit při schůzkách	38
Graf č. 11 Míra výskytu daných druhů aktivit v oddílech vlčat.....	39
Graf č. 12 Míra výskytu daných druhů aktivit v oddílech světlušek	39
Graf č. 13 Míra výskytu daných druhů aktivit v oddílech skautek.....	39
Graf č. 14 Míra výskytu daných druhů aktivit v oddílech skautů.....	39
Graf č. 15 Četnost užívání aktivit při schůzkách.....	40
Graf č. 16 Četnost užívání konkrétních aktivit v oddílech vlčat.....	41
Graf č. 17 Četnost užívání konkrétních aktivit v oddílech světlušek	41
Graf č. 18 Četnost užívání konkrétních aktivit v oddílech skautek.....	41
Graf č. 19 Četnost užívání konkrétních aktivit v oddílech skautů.....	41
Graf č. 20 Četnost nejvíce aktivizujících aktivit v oddílech	42
Graf č. 21 Četnost nejvíce aktivizujících aktivit v oddílech vlčat	43
Graf č. 22 Četnost nejvíce aktivizujících aktivit v oddílech světlušek.....	43
Graf č. 23 Četnost nejvíce aktivizujících aktivit v oddílech skautek	43
Graf č. 24 Četnost nejvíce aktivizujících aktivit v oddílech skautů	43
Graf č. 25 Četnost aktivit s nejvyšší šancí zapamatování.....	44
Graf č. 26 Četnost aktivit s nejvyšší šancí zapamatování v oddílech vlčat.....	45
Graf č. 27 Četnost aktivit s nejvyšší šancí zapamatování v oddílech světlušek	45
Graf č. 28 Četnost aktivit s nejvyšší šancí zapamatování v oddílech skautek.....	45
Graf č. 29 Četnost aktivit s nejvyšší šancí zapamatování v oddílech skautů	45
Graf č. 30 Znázornění počtu vedoucích využívajících didaktické hry	46
Graf č. 31 Znázornění četnosti organizování výletů nebo exkurzí při schůzkách	46
Graf č. 32 Znázornění využívání technologií.....	47